

Moldova Respublikasının Üretmek Bakanını

CURRICULUMUL NAȚIONAL

Gagauz dili hem gagauz literaturası

Kurrikulum

V -IX klaslarına deyni

Kișinău, 2010

Aprobat:

- la ședința Consiliului Național pentru Curriculum, proces verbal nr.10 din 21 aprilie 2010;

- prin ordinul Ministerului Educației nr. 245 din 27 aprilie 2010

Avtorlar:

Stoletneaia Anna, koordinator, Gagauz dili hem literaturasında baş uzmanı, Moldova Respublikasının Üretmək Bakannı;

Mavrodi Mariya, Gagauz dili hem literaturasında üsek didaktika uurunda baş üredicisi, Komrat Devlet Universiteti;

Uzun Oksana, Bilim aaraştırıcısı, Filologiya Bilimnerindä magistru, Pedagogika Bilim İnstitutu;

Pavlioglu Liliya, Lektor Rumun dili hem alolingva kafedrası filologiya fakulteti, Devlet Pedagogika Universiteti;

Kılçık Ekaterina, Gagauz dili hem literaturasında birinci didaktika uurunda üredicisi, Komrat D.Kara Çobanın adına kasaba lişeyi;

Sirkeli Galina, Gagauz dili hem literaturasında birinci didaktika uurunda üredicisi, Komrat pedagogika koleci.

Öncä avtorlar:

Stoletneaia Anna, koordinator, Gagauz dili hem literaturasında baş uzmanı, Moldova Respublikasının Üretmək Bakannı;

Bankova İvanna, Filologiya Bilgilerindä Doktor, Komrat Devlet Universiteti;

Baboglu İgnat, Pedagogika Bilgilerindä Doktor, Üsek Bilim işçisi.

Önsöz

Büük terbiyetmäk perspektivasındayız, gagauz dilinin hem literaturasının kurikulumunun okullarda girdirilmesi. Gagauz dilinin hem literaturasının kurikulumunun baş neeti, ki ana dilindä aaraştırılmış informaçıya dooru verilsin. Nicä dä başka predmetlerin kurikulumnarı, gagauz dilinin hem literaturasının kurikulumu da izleer, ki ana dilindä bilgilär üürenicyä temellensinnär, üürenici üüretmäk/üürenmäk proçesindä subyekt olsun, hepsi neetlär ana dilindä konkret olsunnar, becermeklär kazanılsınnar, üüretim fikirlemä, interaktiv metodların yardımınnan geçirilsin.

Gagauz dilinin hem literaturasının kurikulumunun baş funktıyaları: okul kiyatlarının kurulmasını izlemäk, metodologiya gidı, didaktika proyektinin kurulmasını bakmak, ki üüretim proçesi effektiv olsun, didaktika proçesini ilerletmäk, ana dilindä bilgilerin sonuçlarını kantarlamak hem en önemli gagauz dilinin funktıyası, ki gagauz dili hem literatura üüredicilerine deyni teoriya hem sistema temelini kursun.

Şkolaların V –IX-ncu klaslarında gagauz dili üüreniler nicä ayırı bir obyekt. Üüretmäk planına göre onun üürenilmesine 3-är saat aftada veriler. Soçial durumu ister, ki gagauzlar kendi adetlerini, kendi dilini, kendi kulturasını unutmasınnar. Şindiki yaşamayı annamaa hem taa ii yapmaa deyni, lääzım öla üüretmeyi, terbiyetmeyi tamannamaa, ki üürenicilər yaratıcı kişi olsunnar. Bu soçial sınırlamaklarını, bu eni istediklerini tamannamaa deyni, şkolacılar lääzım ana dilini derindän üürensinnär hem bilsinnär, neçinki onunnan var nicä sevda duygularını dilimizä hem Vatanımıza terbiyetmää, var nicä uşakların bilgilerini dünnä hem yaşamak için genişletmää hem derinnetmää.

Onun için gagauz dilinin hem literaturasının kurikulumun içindekiliinä göre ana dilindä üüretmäk proçesindä var bu neetlär: temel hem aradaki, angıların tamannadıynan, şkolacılar veriler derin bilgi hem lääzımın becermeklär dil hem söz teoriyaları için. Bu bilgilär temel olêlar onların orfografiya, punktuaçıya sınışlarına hem baalantılı sözünä.

Gagauz dili hem literaturası						
Predmetin statusu	Kurikulumnarin angı bölümünä girer	klas	İçindekilik <i>birciklerinin</i> sayısı aftada klaslara göre		Saatların sayısı bütün yılda	
			Gagauz dili	Gagauz literaturası	Gagauz dili	Gagauz literaturası
Programaya göre mutlak üürenilän	Dil hem sözleşmäk	V	2	1	66	343
Programaya göre mutlak üürenilän	Dil hem sözleşmäk	VI	2	1	66	33
Programaya göre mutlak üürenilän	Dil hem sözleşmäk	VII	2	1	66	33
Programaya göre mutlak üürenilän	Dil hem sözleşmäk	VIII	2	1	66	33
Programaya göre mutlak üürenilän	Dil hem sözleşmäk	IX	2	1	66	33

I. Gagauz dili hem literatúra distiplinasının didaktika konteptyası

Gumanitar distiplinaların arasında gagauz dili önemli eri kaplêêr, çünkü uşaan büütmäk, terbiyetmäk, üüretmäk hem becermeklerini kurmak projesindä ana dilindän paalı yoktur. Ana dili üüreniciyi bilgi-terbiyetmäk tarafından ilerleder, hazırlêêr onu insan arasında yaşamaa, biri-birinnän annaşmaa.

Sözleşmektä dil bilmesi - en paalı, en lääzımını. Uşak büüyärkän, ana dili ona yardımneêr annamaa, **-kimdir** o, tanımaa kendi erini bu dünnedä, kendi kişiliini. Ana dilinin kolayınnan şkolacı üürener kullanmaa dedelerimizin yaşamak sıralarını, adetlerini. Ana dili yardımneêr taa derindän annamaa, beenmää hem sevmää kendi duuma tarafını, ananı-bobanı, senselerini. Dil açêr adama öla yaşamak, dünnä gözelliklerini, paalılıklarını, angılarını o dilsiz, sözleşmeksiz, aaraştırmaksız hiç birkerä bilä annayamayaceydi.

Kurikulum üüretmesindä ilk erä distiplinanın neetlerini koyêr, diil distiplinanın içindeini.

Gagauz dilinin hem literatürasının üüretmäk/üürenmäk projesinin baş neeti, ki etişmää Moldovadaki hem Evropadaki üürenmäk uurlarına, tamannamaa gagauz dilinin standartlarını. Bu distiplinanın konteptyasında isteniler, ki ana dili üürenilsin diil sade orfografiya kurallarını bilmäk için, ama taa çok sözleşmäk için, taa çok sözü kullanmak için. Gagauz dili lääzım üürenilsin öla, ki olsun nicä kullanmaa onu praktika işlerindä, yaşamının herbir situaşiyasında.

Gagauz dilinin hem literatürasının distiplinasını üürenärkän yıl-yıldan şkolacıların sözlerini lääzım ilerletsinnär, taa dolu, taa zengin onnarın lafetmesini leksika tarafından yapsınnar, ki şkolacılar bilsinnär ana dilini kullanmaa diil sade derstä, şkolada, ama sokakta da, evdä dä, herbir iştä dä, topluşlarda da, takrir hem yaratma yazmaklarında da.

Üürenicilər ana dilini dooru becersinnär kullanmaa, ana dilindä kendi fikirlerini becersinnär açıklamaa, ana dilindä kendi üüsek duygularını ürek dalgalanmasını, can sıkılıını söyleläbilsinnär, herbir adamın sözünä söz bulsunnar – budur ana dilinin, gagauz dilinin, en önemli üüretmäk/üürenmäk printipi. Bundan başka gagauz dilinin hem literatürasının üüretmäk/üürenmäk projesindä başka da printiplär gerçeklener:

- Semantika printipi. Bu printipin tamannaması götürer ona, ki üürenicilerin sözü zenginnensin, dil birciklerinin maanaları annaşılı olsun diil sade konteksttä, ama konteksttän ayırı da.
- Janra hem stilistika printipi izleer, ki üürenicilerin aazdan hem yazılı sözleşmesi ilerlensin hem düzgün olsun.
- Sözleşmäk printipi. Kullanmaa dili nicä bir sözleşmäk kolaylıını.
- Aktiv aaraştırmak printipi. Aaraştırankan eni informaşiyayı, üürenicilər kendi bilgilerini, becermeklerini gagauz dilindä hem literatürasında üüsek uura kaldıracıklar.
- Autoterbiyetmäk printipi temellener ona, ki kabuledilmiş bilgileri üürenicilər kendi-kendilerinin terbiyetmesini, kendi-kendilerinin ruh, annamak, seslemäk becermeklerini zenginnetsinnär.

Gagauz dilinin üüretmesindä, nicä dä başka distiplinaların üüretmesindä, mutlak lääzun olsun terbiyetmäk projesi, angısında esaba alınacêk bu neetlär: ana dilinä, ana tarafına, halkımıza, Vatammıza sevda duygularını uyandırmaa, oluşturmaa; terbiyetmää çalışkannık, mukayetlik, işi, üürenmeyi sevmäk, terbiyetmää moral zenginniini: şkolacılar olsunnar namuzlu; cana yakın, yalpak, analarına-bobalarına hatır gütsünnär, sevsinnär kafadarlarını, dostluu; ana dilinin hem literatürasının yardımınnan üüretmää şkolacıları sevsinnär halkların etika hem estetika paalılıklarını, tanısınnar **dünnänın** gözelliklerini, dayanmasınnar acı, fena lafa; terbiyetmää sevda sport iilenmesinä, şkolacılar bilsinnär, nica saalını korumaa.

Gagauz dilinin üürenilmesindä üç aspekt aynalanêr: *sözleşmäk* (çünkü okulun en önemli neeti, ki üürenicileri üüretmää sözleşmää), *dilin materialı* hem *dilin sisteması* (çünkü bu iki aspekt sözleşmenin temelini kurêrlar). Serbest sözleşmektä gagauz dilindä üürenicilerin yaratıcılı hem nicä açıklanmış informaşiyayı annadılar belliolêr.

Gagauz dilinin hem literatürasının üürenilmesi gimnaziya basamaanda izleer, ki lingvistika bilimnerinä temellenip, üürenicilerin fikirlii, aazdan hem yazılı sözleşmesi ilerlensin hem üürenicilər

dooru gramatika hem literatura tarafından fikirlerini açıklasınar, kendi hem başka insannarın sözünä kritika yapsınar.

II. Gagauz dili hem literatura distiplinasının üürenilmesindä öz ilişkilik kompetenşiyalar

Üürenilän okullarda gagauz dili hem literatura nicä ayırı bir distiplina bölä funkşiyaları tamannêêr, ki açıklamaa gagauz üürenicilerinä ana dilinin rolünü uşakların terbiyetmesindä hem kendiliini kurmak için.

Gagauz dilinin üüretim proşesi başarılı olsun deyni öz kompetenşiyaların sisteması mutlak läözüm kurulsun. Bu sistemayı var nasıl bölelim üç paya:

- öz kompetenşiyalar, angıları bütün üüretim sistemasına baalı;
- distiplinalararası kompetenşiyalar;
- temel, konkret gagauz dili hem literatura distiplinasına deyni kompetenşiyalar.

Bu kompetenşiyalar cuvaplıdır, ki üüretim olayları geçirilsin didaktika situaşiyalarına görä, bir konkret temaya görä. Bu tip kompetenşiyalar izleerlär, ki temel öz kompetenşiyalar gagauz dilinin hem literaturasının üüretmäk/üürenmäk proşesindä tamannansın hep bu kompetenşiyalar üürenicilerin üüretim rezultatsını sözleşmenin herbir tipinä görä (seslemäk, lafetmäk, okumak hem yazmak) bellieder.

Temel, öz kompetenşiyaların kurulmasında esaba taa alınêr bilgilär gagauz dili hem literatura distiplinası için (dilinin hem sözleşmenin teoriesi), angılarını üürenicilär praktikada kullanaceklar.

III. Üüretmäk proşesinin basamaklarına görä predmetlärarası öz kompetenşiyalar

Gagauz dili şkolaların gimnaziya basamaanda en önemli distiplinaların sırasında durêr. Biliner, ki ana dili herkerä verer temel bilgilär okulun öbür distiplinalarını üürenmäk için deyecez, kendi ana dilini bilmediynän, kendi halkının adetlerini, istoriyasını, özelliklerini annamadiynan, başka distiplinaları (istoriya, modern dillär, romun dili, rus dili) okulcular üürenämeyeceklär.

Onun için dä ana dilinin üürenilmesindä te bu kompetenşiyaları kuralmalıyız, nicä: **serbest hem kolay sözleşmäk, annamak, becermäk kullanmaa, lingvistika kompetenşiyaları, kultura hem etiket kompetenşiyaları.** Bu kompetenşiyalar hepsi tamannanar sa, ozaman üürenicilär kolay bileceklär hem annayaceklar başka halkların da istoriyasını, onların çekilmesini, gelmesini, yaraştıraceklar Moldovada yaşayan halkların dilini, özelliklerini, adetlerini, etiket normalarını, yaraştıraceklar onların giimnerini, folklorunu, literatura yaratmalarını kendi halk giimnerinnän, ana dilinin folklorunнан hem literatura yaratmalarınнан.

Distiplinalararası kompetenşiyalar izleerlär, ki urgulamaa okul distiplinaların aralarında baalantıları. Gagauz dilinin hem literaturasının da üürenilmesindä distiplinalararası ilişkilär läözüm urgulansın.

Distiplinalararası kompetenşiyaların didaktika neetlerine görä esaba alınêr: metodların hem tehnologiyaların seçilmesi, üüretim proşesinin formaları, bilgilerin hem becermeklerin kurulması, distiplinalar, ki üürenicilerin intelektual becermekleri ilerlensin, üürenicilerin yaratıcılı hem kendibaşına üürenmesi kurulsun.

Distiplinalar arası ilişkilär (baalantılar) gagauz dili hem literatura derslerindä bir sistema gibi läözüm geçirilsin. Burada üüredicinin rolü büüktür. Üüredici läözüm açıklasın gagauz dilinin hem literaturasının ilişkilerini başka okul distiplinalarınнан ölä, ani inandırısın, ki ana dilini ii bilärkän, sözleşmektä serbest hem dooru kullanarkan, onun kultasını, adetlerini hem özelliklerini annarkan, öbür distiplinaları kolay olur annamaa, üürenmää.

Konkret burada var nasıl kullanmaa:

- informaşiyayı dil bilimnerinin istoriyasından (lingvistika terminnerinin açıklanması, bilgiç adannarın yaşamaklarından olaylar);
- istoriya hem lingvistika kompetenşiyaları dilinin sisteması için;

- etimologiya kaynakları kimi lafların açıklanması için (frazelogizmalar, arhaizmalar h.b.);
- araştırmaklar: gagauz dili yabancı dillärlän, gagauz dili hem romun dili, rus dili.
-

IV. Gagauz dili hem literatür distiplinasının temel kompetenşiyaları

Terbietmäk kompetenşiyası. Gagauz dilinin üüretmäk/üürenmäk proşesi okullarda doorudêr, ki üürenicilär läözüm gagauz dilindä serbest, uygun sözleşsinnär, ki onnar gagauz halkının kultura, istoriya özelliklerini annasınnar.

Annamak kompetenşiyası. Annamaa gagauz dilinin özelliklerini, onun terbietmäk funkşiyalarını, stilistika kolaylıklarını, dilin temel normalarını, dooru serbest lafetmää deyni.

Sözleşmäk kompetenşiyası. Üürenici kullanabilir dilin temel kultura normalarını hem sözleşmektä, hem yazıda, türlü önemli yaşamak situaşiyalarında hem lafetmäk proşesindä.

Becermeklerin kurulmak kompetenşiyası. Becermäk kendi sözüni zenginnetmää, gramatika hem literatür normalarını kullanmaa. Becermäk sözleşmäk proşesindä biri-birilerini seslemää hem annamaa.

Lingvistika (dil araştıran) kompetenşiyası. Araştırmama dilin öz elementlerini, çünkü bu öz elementlär dilin bütün sistemasını kurêrlar. Bilmää hem annamaa dilin kurulmasını, ilerlemesini hem tamannayan funkşiyalarını. Dili araştırmama, zenginnetmää sözlüklerini türlü arhaizmalarla, neologizmalarla hem başka. Kurmaa üürenicilerdä becermäk gagauz dilinin özelliklerine analiz yapmaa. Bilmää geneldän, ne o lingvistika, ne araştırmama bu bilim.

Gagauz dilinin hem literatürasının, gagauz halkının kultura kompetenşiyası. Bu kompetenşiya kaplêr dilin annamasını, nicä gagauz halkının demekliini, kulturaasını, dilin baalantılarını halkın istoriyasına, gagauz dilinin speşifikasına, dilin etiket normalarına.

V. Gagauz dili hem literatür distiplinalarında klaslara görä temalar hem saatlar.

Klas	Temalar hem yaratmalar	Verilän saat
V	<u>Dil hem söz teoriyası</u>	
	I. Söz tematikası	
	1. 1. Folklor yaratmaları, yazılı yaratmalar, moldovannarın hem Bucakta yaşayannarın kulturaası hem yaşaması için;	2
	1.2. Kişilik	
	- Nicä yaşamaa, kendini kullanmaa da insan olmaa?	
	1.3. Şkola hem adam	1
	- Neçin insana bilgi läözüm?	
	- Ne läözüm yapmaa, ki çok bilmää?	1
	- Bilgisiz yaşayabiliriz mi?	1
	1.4. Söz etikası, kulturaası	1
	- Büülü laflar nedir?	
	- Nicä dooru lafetmää?	1
	- Ne o söz kulturaası?	1
	1.5. Kiyat hem bilgi	1

- <i>Dünäyi</i> güneş aydınadêr, insanı - bilgi.	1
- Bilgidän zarar hiç yok, ama faydası pek çok.	1
1.6. Aylä	1
- Gagauz tradiñional imekleri. Başka halk imeklerinden başkalanması.	
- Gagauz giimneri. Başka halkların giimnerinnän yaraştırmak.	1
- Aylä kişilerin aralarında ilişkilär.	1
1.7. Zaamet	1
- Zaametlän kısmet kol-kola gezerlär.	
- İnsanın yaşamakta eri, paası işinä görä.	1
1.8. Zanaat	1
- Edinecän zanaat, olacan kanaat.	
- Zanaatsız adam sakat.	1
1.9. Küü	1
- Neçin biz küüyü severiz?	
- Küü, tabiatın zenginii.	1
1.10 Kasaba	1
- Moldovanın hem Gagauziyanın baş kasabaları. Kasabaların gösterilecek erleri. Kasaba hem küü neylän farklanêrlar.	2
1.11. Tabiat (natura)	
- Kurt-kuşlar, bizim dostlar, çok fayda yapêr onnar.	
- Tabiatı nasıl koruyalım?	1
1.12. Vatan	1
- Bizim Vatanımız, Moldova. Ana tarafımız, Bucak.	
- Gagauziyanın bayraa, gerbi hem milli marşı.	1
1.13. Saalık hem sport	1
- Sportlan sän zanaatlaşacan, çok yıllar yaşayacan.	
- Sport – kuvet, saalık, varlık.	1
1.14. Dost hem dostluk	1
- Eski dost, nicä kardaş.	
- Adam dostsuz, nicä ev kapusuz.	1
1.15. İncüzanaatlık	1
- Gözellik <i>dünäyi</i> kurtarar.	
- İncüzanaatlık klasta, şkolanın ştenasında çekeder.	1
II. Söz teoriyası	1
2.1. Dialog hem monolog sözü.	1
2.2. Gagauz dilinin fonetikasi hem grafikasi.	

2.3. Dil hem söz. Dilin sisteması, rolü. Sözün dört temel funktıyası: seslemäk, lafetmäk, okumak, yazmak.	1 1
2.4. Baalantılı söz hem onun uurları: dooruluk hem demeklik. Tekst baalantılı sözün bir payı.	1 2
2.5. Tekstin düzülmesi, payları. Tekstin paylarında leksika hem gramatika baalantıları.	1
2.6. Tekstin temaları, öz fikiri. Tekstin planı.	1
2.7. Tekst tipleri: annatma, yazdırma, fikirlemä. Annatma tekstlerin struktura elementleri. Annatma tekstlerdä yazdırma elementleri.	2
<i>Tekrarlamak:</i>	1
Aazdan hem yazılı tekst. Sözün uygun lafları (sinonimnär, antonimnär; epitetlär, metaforalar, tekrarlamak h.b.). Dialog hem monolog. Lafetmektä söz kulturası. Takrir, yaratma, diktant yazmak becermeklerini kazanmak.	1 2
III. Dil teoryası	
<i>Tekrarlamak:</i>	1
Sadä hem katlı cümlä. Annatma, soruş, izin cümlelär. Cümlelerin baş payları. Cümlelerin ikincili payları.	
3.1. Fonetika	
- Soslär. Vokal hem konson sesleri.	1
- Vokal dönmeleri. Gagauz dilinin alfabeti.	1
- Gagauz dilinin vokal garmoniyası. <i>A hem E vokalların dönmesi Y</i> konsonundan sora.	1 1
- Konsonnar. İkili konsonnar. V konsonun dooru yazılması .	1
- H konsonun dooruyazılması. Y konsonun dooruyazılması.	
- Konson garmoniyası.	
- Kısım. Urgu. Lafların sıradan sıraya geçirilmesi.	2
- Fonetika analizi.	
3.2. Leksika	1
- Gagauz dilinin leksikası. Dialekt laflar.	1
- Lafların maanaları. Birmaanalı, çokmaanalı laflar.	
- Kısım urgusu hem logika urgusu.	
- Profesional lafların hem terminlerin kullanılması.	
- Frazologizmalar.	
- Sinonimnär. Omonimnär. Antonimnär.	1

3.4. Laf kuruluşu	
- Lafların morfemaları: kök, temel, afiks.	
- Laf kuran hem laf dııřtırän afikslär.	1
- Laf kuruluşu analizi.	1
- Afikslerin dooruyazılması.	1
- Sesli hem sessiz konsonnarlan başlanan afikslerin dooruyazılması.	2
- Afikslerdä konson dönmesi .	1
- Yabancı laflarda afikslär.	1
- Sadä hem katlı laflar .	1
	1
4.4. Morfologiya	1
- Söz payları.	2
- Adlık.Kendili hem adetçä adlıklar. <i>Cannı hem cansız adlıklar.</i>	
- Adlıkların kurulması.	
- Adlıkların hallanması.	
- Adlıkların saabilik forması.	
- Yabancı adlıkların hallanması.	
- Adlıkların çokluk sayısında hallanması.	6
- Adlıkların morfologiya analizi.	
- Adlıkların dooruyazılması.	
- Nışannık. Nışannıın yarastırmak uurları.	
- Nışannıkların kurulması, dooruyazılması.	
<u>Literatura</u>	3
<i>I. Gagauz halk yaratmaları (folklor)</i>	
1.1. Masallar: “Cücä Todur*”, “Kardaşlar”, Dädunun hem babunun evi”	
1.2. Miflär: Nedän Ayın üstündä lekä varmış? Dan yıldızı için. Neçin gün kauşarkan kızarmış.	2
1.3. Halk türküleri: Adet hem řaka türküleri. Bitki zamandakı halk türküleri . Maanilär. Söleyiřlär hem bilmeycelär.	1
1.4 Avtorlu masal: Padişaa hem çiftçi.	
<i>II. Yazılı literatura</i>	
2.1. N.Tanasoglu.	1
Annatma: “Bucak, Bucak”	
2.2. D .Tanasoglu.	2

Şiirlär: „Analar“, „İklyazım geldi“	1
2.3. D.Kara Çoban.	
Annatmalar: “Otuz ley”, “Nışannar”	1
Şiirlär: „Panayırdan“	
2.4. N .Baboglu	1
Annatmalar: „Vani Çilingir“, „Çiçeklik başçası“,	
Şiirlär: „Ana dilimiz“, „Anam“, „Lunga-Lunga derecik“,	
“Çüdemnär“ *	1
2.5. Gavril Gaydarçı	
Annatma: „İki ool“	
Şiir: „Ana tarafım“	1
2.6. S. Kuroglu	
Annatma: ”Kemençeci”	
2.7. K.Vasilioglu	1
Annatmalar: „Goguşun duuma günü“, „Karaca“	
Şiirlär: <u>Tema</u> : Ana toprak, Gagauz halkı: „Şannı ol sän, halkım“,	1
„Bucak“;	
- „Brak gitsin“*, „Paskellä“*	
2.8. M.Kösä	1
Annatma: „Dünnenin temeli“	
Şiirlär: „Ana toprak“, „Benim tarafım“, „Kimä ana biz deeriz“,	
2.9. S.Bulgar	
Annatma: „Karpuz“, „Çoban yıldızı“	1
2.10. P.Çebotar	
Annatmalar: „Yıldız şafkı“, „Fenalık“	1
Şiirlär: „Kasaba“, „Nastradinin türküsü“	
2.11. M.Kuyumcu	1
Annatmalar: „Yardımcı“, „Kendi ekmäännän“	
2.12. T.Zanet	1
Şiirlär: <u>Tema</u> : Ana toprak, Duuma erlär „Atılma dilindän, halkım!“	
„Zamannayêrsın, evim!“, „Evlär“;	
<u>Tema</u> : Gagauz halkı. „Şen oynêr gaguzlar“;	
<u>Tema</u> : Natura. „Hafta günneri“, „İlkıyaz“	1
2.13. T .Marinoglu	
Annatama: „Dostluk“	
Şiirlär: <u>Tema</u> : Natura. „Biyaz fistan gümiş aaçlar“, „Lüzgär	
oynêr“, „Gül-çiçek dolaylar“;	

	<p>- „Zaman sözü“</p> <p>2.14. V .Filioglu</p> <p>Şiirlär: <u>Tema</u>: Ana toprak, Duuma erlär. „Bucak“, „Benim Beşalmam“, „Benim anam...“;</p> <p><u>Tema</u>: Natura. „İlk yaz sesi“, * „Güneş“;</p> <p>- „ Ekmek için söz“</p> <p>III. Çevirili literatura</p> <p>3.1. Spiridon Vangeli</p> <p>Annatma: „Yaamur“</p> <p>3.2. Konstantin Dragomir</p> <p>„Büük dostlar“</p> <p>3.4. George Georgiu</p> <p>„Kış nasıl olacek...“</p> <p>3.5. Yahya Akengin</p> <p>„Oguz dede“ annatmasından bir fragment „Dört kafadar“</p>	<p>1</p> <p>2</p>
VI	<p><u>Dil hem söz teoriyası</u></p> <p>I. Ana tarafım</p> <p><i>Üürenilmişin tekrarlanması</i></p> <p>1.1. Söz çeşitleri</p> <p>1.2. Monolog hem dialog sözü</p> <p>1.3. Baalantılı söz (lafetmək hem seslemäk, yazmak hem okumak)</p> <p>1.4. Dil teoriyasının tekrarlanması</p> <p>1.5. Sadä cümlelär</p> <p>1.6. Danışmak</p> <p>1.7. Sadä cümlelerin analizi</p> <p>1.8. Sadä hem katlı cümlelär</p> <p>1.9. Morfologiya. Adlıklar. Nışannıklar</p> <p><i>Eni temanın üürenilmesi</i></p> <p>II. Musaafirlik</p> <p>2.1. Sayılıklar nicä söz payı</p> <p>2.2. Sayılıkların kuruluşça bölünmesi</p>	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>1</p> <p>4</p> <p>2</p> <p>2</p> <p>2</p> <p>3</p>

2.3. Tekstin planı	
2.4. Yazdırmalı tekstlerin kullanılması	
	1
III. Bilgi - şafktr insana	1
3.1. Aderlik	1
3.2. Üz aderlikleri	1
3.4. Üz aderliklerinin hallanması	
3.5. Hatırlık aderlikleri hem onnarın hallanması	1 2
3.6. Gosterici aderliklär	1
3.7. Soruş hem ilişkilik aderlikleri	
3.8. Soruş hem ilişiklik aderliklerinin hallanması	2
3.9. Bellisiz, inkär hem saabilik aderlikleri	2
3.10. Aderliklerin morfologiya analizi	1
3.11. Aderliklerin dooruyazılması	
IV. Dostluk	1
4.1. İşhallıkların düzülmesi	1
4.2. İşhallıkların gramatika formaları	1
4.3. İşhallıkların bölümneri	1
4.4. İşhallıkların özellikleri	1
4.5. İşhallıkların dooruyazılması	2
4.6. İşhallıkların morfologiya analizi	
V. Saalık hem sport	2
5.1. Baalantılı sözünün ilerlemesi	1
5.2. Yardımcı söz payları. Ardlaflar	1
5.3. Ardlafların özellikleri	2
5.4. Ardlafların dooruyazılması	
VI. Ariflik sızıntısı	1
6.1. Baalayıcılar	1
6.2. Baalayıcıların klasifikaşiyası hem dooruyazılması	
6.3. Laflar var , yok	1

<u>Literatura</u>	
I. Gagauz halk yaratmaları (folklor)	
1.1. Masallar için informaþiya	
1.2. Masallar: „Delicä“, „Garga“	3
1.3. Gagauz dastannarından: „Köroglu“, <i>Köroglu dastanı için (fragmentlär: Köroglunun duuması, Köroglu evlener), „Dengiboz“</i>	
II. Yazılı literatura	
2.1 .Nikolay Tanasoglu	2
Yaratmalar: „Kuşlar bey seçerlär“ (Masal), „Bucak kırları“, „Bostanda“, „Güzün“	
Şiir: „Paalı Çadırım“	1
2.2. Dionis Tanasoglu	
Annatma: „Bozka“	
Şiirlär: „Anam“, „Ko adama“	2
2.3. Dimitri Kara Çoban	
Annatmalar: „Dua“, „Okolcu“, „Suratsız“, „Fanatik“	
Şiirlär: „Eni yıla karşı“, „Evelki adet“	
2.4. Nikolay Baboglu	
Annatmalar: „Dädum“, „Sırcık“, „Vani“, „Karımcalık“, „Dut imektä“	2
Şiirlär: <u>Tema:</u> Ana toprak, Duuma erlär „Altıncık Bucak“, „Toprak“, „Sallangaç“, „Hay Moldova, Vatanım!“	
- „Gözäl gül sana!“	1
2.5. Gavril Gaydarçı	
Şiirlär: „Ana dilimä“, „Ay, Bucaam, Bucaam!“	
2.6. Stepan Kuroglu	2
Şiirlär: <u>Tema:</u> Ana toprak, Duuma erlär. „Toprak“, „Toprak kokusu“, „Ekin şafkı“, „Çöşmenin dä boyunda“;	
- „Ana sıcaa“; „Olmasa bu gün...“; „Pipiruda türküsü“	
2.7. Kosti Vasilioglu	
Annatma: „Bucak“	2
Şiirlär: „Küçük Bucak“, „Ana-boba“, „Saba“, „Gidän yaz“, „Eni yıllan“	
2.8. Mina Kösä	
Şiirlär: <u>Tema:</u> Ana toprak, Duuma erlär. „Seläm sana, topraam!“,	2

<p>„Benim tarafım“, „Güllü korafım“, „Üreemin topraa“ - „Ana dilim“</p> <p>2.9. Stepan Bulgar Annatmalar: „Sıki Mirçu“, „Usta“, „Kardaşlar“, „Kim biler?“</p> <p>2.10. Petri Çebotar Fıkralar: „Seslemiş bobasını“, „Bän taradım“, „Şaşmalı tavşam“, „Padişahın eşää“, „Nicä Nastradin üürenärmış şkolada“</p> <p>2.11. Mariya Kuyumcu Annatmalar: „Romantikali oynunnar“, „Boril hem Anna“, „Boril – canavar oolu“</p> <p>2.12. Todur Zanet Şiirlär: <u>Tema</u>: Ana toprak, Duuma erlär. „Bucaam“, „Bucak kıştı“, „Eski çöşmä“; - „Ana dilim“; „Ana sözleri“; „Ayaz“</p> <p>2.13. Todur Marinoglu Annatmalar: „İlkyaz zararı“, „İzin“, „Tabeet“, „Düş“, „Karezlik“, „Panayırdı“, „Karayka“, „Pay etmektä“</p> <p>Şiir-masal: „Kabaatsızlar“</p> <p>2.14. Vasi Filioglu Şiirlär: „Adamın kısmeti“, „İnsanın ustalı“, „Baaşléêrum“, „Üreemdän“, „Unudulma adet“</p> <p>III. Çevirili literatura</p> <p>3.1. Cümbüşlü moldovan masalı: „Tındală“</p> <p>3.2. M.Eminescu Şiirlär: „Uykulu kuşlar“, „O yıldızlar“, „Neçin, Kodru, sallanêrsın?“</p> <p>3.3. Spiridon Vangeli Annatma: „Kaltak“</p> <p>3.4. A.P.Çehov Annatmalar: „Hameleon“, „Vanicik“</p> <p>3.5. T.S. Turgenev Annatma: „Mumu“</p> <p>3.6. V.V.Mayakovskiy Şiirlär: „Ne olmaa?“ „Neyä deerlär pek islää hem neyä dä prost“</p> <p>IV. Klastian dışarı okumaklara deyni yaratmalar</p> <p>4.1. D.Tanasoglu. Annatma „Kanikulda“</p> <p>4.2. D.Kara Çoban. Annatma toplumu „Alçak saçak altında“</p>	<p>1</p> <p>2</p> <p>2</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>6</p> <p>4</p>
---	---

	<p>4.3. N.Baboglu. Annatma toplumu „<i>Bucak ecelleri</i>“, Şiir toplumu „<i>Güz</i>“</p> <p>4.4. S.Kuroglu. „<i>Kauş avarları</i>“, „<i>Dastan</i>“</p> <p>4.5. K.Vasilioglu. Şiir toplumu „<i>Vatanım - Bucak</i>“</p> <p>4.6. M.Kösä. „<i>Kardaşlık</i>, „<i>Topraan ürek düülmesi</i>“</p> <p>4.7. S.Bulgar. Annatma toplumu „<i>Canavar yortuları</i>“</p> <p>4.7. P.Çebotar. „<i>Cana yakın</i>“</p>	
VII	<p style="text-align: center;"><u>Dil hem söz teoriyası</u></p> <p><i>I. Bilgi hem ruh zengşnnii</i></p> <p>1.1. Baalantılı söz elementleri hem tipleri. 2</p> <p>1.2. Tekstlerin stilleri. 2</p> <p>1.3. Mektup yazması hem onnarın tipleri.</p> <p>1.4. Nicä düzmää yazdırmalı yaratma. 1</p> <p><i>II. Tabiata (naturaya) meraklı oluşlar</i></p> <p>2.1. İşlik. İşliklerin temel forması, morfologiya nişannarı hem sintaksisi 1</p> <p>2.2. İşliklerin düzülmesi 1</p> <p>2.3. Katlı işliklerin dooruyazılması 1</p> <p>2.4. İşliklerin infinitiv forması. İnfinitiv formasının cümledä kullanılması 2</p> <p>2.5. İşliklerin diişilmesi 1</p> <p>2.6. İşliklerin inkärlik forması 1</p> <p>2.7. İzin çalımında işliklerin diişilmesi 1</p> <p><i>III. Ev hayvannarı hem kuşları</i></p> <p>3.1. Oluşluk çalımı</p> <p>3.2. Şindiki zaman. Şindiki zamanda işliklerin diişilmesi, dooruyazılması 3</p> <p><i>IV. Zanaat adamın yaşamasında</i></p> <p>4.1. Fikirlemä tekst 1</p> <p><i>V. Sport hem saalık</i></p>	

5.1. Gelecek zaman. İşliklerin gelecek zamanda diişilmesi	2
5.2. Mutlak gelecek zaman.	1
VI. Esaplık hem namuzluk	1
6.1. Bellisiz gelecek zaman	
6.2. Geçmiş zaman. Mutlak geçmiş hem bellisiz geçmiş zaman	4
VII. Kultura	
7.1. Geçmiş zaman: bitkisiz geçmiş zaman	3
7.8. İşliklerin dooruyazılması	1
VIII. Ömür yaşamak	
8.1. İşliklerin sankilik çalımında şindiki hem geçmiş zamannarda diişilmesi	2
8.2. İşliklerin isteyişlik çalımında şindiki hem geçmiş zamannarda diişilmesi	2
8.3. İşliklerin inkârlık forması	1
IX. Bizim yollarımız	
9.1. Nasıl kullanılêr baalantılı söz	1
9.2. Nicä lââzım yaratma yazmaa	1
9.3. Aazdan hem yazılı söz	1
9.4. Tekstlerin personajına karakteristika nasıl yapmaa	2
X. Biz hem tabiat	
10.1. İsliktän adlar, onnarın hallanması	
10.2. İstennik. Morfologiya nişannarı hem sintaksis funktiyası.	1 2
10.3. İstennik lafçevirtmesi	
10.4. Haliştennik. Kurulması	1
10.5. Haliştennik lafçevirtmesi	2
10.6. Yardımcı söz payları: izmetçi adlar; paycıklar; modal lafları, baalayıcılar; duygular.	
<u>Literatura</u>	

I. Gagauz halk yaratmaları (folklor)

1.1. Masallar: “Dimitraş -Pıtıraş”, “Kül Pepeleşkası” “Devlet kuşu”*

II. Yazılı literatura

2.1. N.Tanasoglu

Annatmalar: „Yuvanoglular“ (fragment)

2.2. D .Tanasoglu

Poema “ Andrey Galağan ”

Şiirlär: „Çalêr sazlar“, „Genç kasabam“, „Vatana“

2.3. D.Kara Çoban.

Annatma: „Yolda karı“

Şiirlär: Tema: İnsanın eceli, yaşaması. „Kotlon başında düşünmök“, „Nereyä kim gider?“

- „Eh, kardaşım, ba kardaş!“; „Gecä bulut“

Annatma hem süjet için

2.4. N. Baboglu

Annatma: “Eski adetlär batêrlar”

Şiirlär: „Toprak“, „Sän, ecelim“, „Beklemäk“, „Yol-yolcaaz“

2.5. G. Gaydarcı

Masal: “Kara Kotoy”

Şiirlär: „Çatırık yolda“, „Taraflım duişer“

2.6. S. Kuroglu

Şiirlär: „Girgin çoban“, „Tatlı ses“, „Canalı“, *, „Allahtan izin“

2.7. K. Vasilioglu

Annatmalar: „Pavluşun dostu“, „Hoş geldiniz“

Şiirlär: „Sana benim türküm“; „Yollar“;

Tema: Natura. „Renkli güz“, „Kış gecesi“, „Severim herbir zamanı“

Masal: „Okunmuş su“

Artistik yaratmalarının kompozitiyası.

2.8. M. Kösä

Şiirlär: „Yaşa, Bucaam – ana topraam!“ „Fikir duuması“, „İlkyaz“ „İki usta“, „Kalmayayım borçlu“, „Eh, türküm“

2.9. S. Bulgar

Annatmalar: “Damga”, “Dolaşmak”, * “Topal”

2.10. P. Çebotar

	<p>Annatmalar: "Aydarlı Adestä", "Kurma kokusu" Şiirlär: "Ana lafi", "Uzaklıkta", "Güz"</p> <p>2.11. M .Kuyumcu Annatmalar: "Gel, anam, evä", „Uzun yolun tozu...“</p> <p>2.12. T. Zanet Şiirlär: „Gagauz milli marşı“, „İnsana lâüzım“, „Olun yalpak!“ „Aaçlık“, „Anama kiyat“, „Bucaam“, „Ana dilim“, *, „Pınar“</p> <p>2.13. T . Marinoglu. Şiirlär: "Sana, mamu!" "Sancılar", "Güz duyguları", "Yaamur"</p> <p>2.14. V .Filioglu Şiirlär: "Üreemdän", "Sevinerim", "Cömertlik", "Şen ol, Gagauzistan!"</p> <p>2.15. O .Radova Annatmalar: "Taazä piinir", "Yalnız yıldız"</p> <p>III. Kendibaşına okumaklar</p> <p>3.1. N.Baboglu. „Çiftçi eceli“, „Trendä“, „Gagauzların eni yılı için“, „Adetlerimiz“</p> <p>3.2. Tudorka Arnaut. Şiirlär: „Yaamur“, „Kısmet“, „Ne vakıt?“</p> <p>3.3. M.Eminescu. Şiirlär: „O yıldıza“, „Uykulu kuşcaazlar“</p> <p>3.3. M.Sadoveanu. Annatma: „Petrişor daayında“ (fragment)</p> <p>3.4. A.S.Puşkin. Annatma: „Dubrovskiy“ (fragment)</p> <p>3.5. A.P.Çehov. Annatma: "Can acısı" (fragment)</p> <p>3.6. I.Creangă. Masal: „Dädunun hem babunun kızı“</p> <p>3.7. I.A.Krılov. Fabulalar: „Garga hem tilki“, „Canavar hem turna“</p> <p>3.8. P.Yalncı. Şiirlär: „Kucakléêrim“, „Zeetlär“ Annatma: "İki kardaş"</p> <p>3.9. A.Tanıyıldız. „Mıhlardıç aacı“ (romanın bir payı)</p>	
VIII	<p style="text-align: center;"><u>Dil hem söz teoriyası</u></p> <p>I. Söz tematikası</p> <p>1.1. Üürenmää, kendini terbietmää. 2</p> <p>1.2. Adam işinnän şanı olêr. 2</p> <p>1.3. Çalışkannık.</p> <p>1.4. Musaafirlik 1</p> <p>1.5. Adam hem Vatan. 2</p>	

1.6. Adam hem literatura.	2
1.7. Dostluk.	
II. Söz teoryası	
- Baalantılı sözün tipleri, sözün stilleri	2
- Baalantılı söz hem onun uurları: derin maanalık, kompozitiya uygunuu.	3
- Tekst, yaratma yazması.	
- Fikirlemä sözlerin payları. Takrir yazması	4
- Tekstlerin stilleri: lafetmäk, bilim, artistik, publiistik.	2
III. Dil teoryası	
- Çiftli laflar. Bölünmüz (stabil) lafbirleşmeleri. Serbest lafbirleşmeleri.	1
- İzafetlär. İzafet konstruktıyalarının strukturası.	2
- Sadä cümlä. Baş hem ikincili cümlä payları.	1
- Geniş hem dar, sadä hem katlı cümlä.	2
- Annatma, soruş hem izin cümlelär.	1
- Cümledä laf baalantıları: uzlaşmak, yamanmak, kullanmak. Subyektin hem predikatın uzlaşması.	1
- Cümlelerin baş payları: subyekt hem predikat.	4
- Gagauz dilindä predikatın tipologiyası: a) işliktän (verbal), b) adlardan (adlıktan, aderliktän sayılıktan, nişannıktan, işliin nominal formalarından), c) <i>var, yok</i> tip predikatı	1
- Adlardan predikatların afiksleri	
- Cümlelerin ikincili payları: tamamnik (doorudan hem kıynaş tamamnik)	4
- Bellilik. Eklembellilik.	
- Hallıklar. Er hem zaman hallıkları.	
- Nicelik hallıkları. Nekadarlık hallıkları.	
- Sebep hallıkları. Neet hallıkları	
- Sadä cümlelerin kuruluşça soyları. Tamam hem yarı cümlä. Bir hem iki başpaylı cümlelär.	1
- Bir başpaylı cümlelär: belli üzlü cümlelär, bellisiz üzlü cümlelär, üzsüz cümlelär, bütünneştirici üzlü cümlelär.	2
	1

<u>Literatura</u>	
I. Gagauz halk yaratmaları (folklor)	
1.1.Masal: “Arif tilki”, “Kelcä-Külcä”	1
1.2.Gagauz legendası: “Bayır oolu”	
II. Yazılı literatura	
2.1. N.Tanasoglu	
Annatma: „Sofi“ (fragment).	2
2.2. N.Arabacı	
Poema: „Bizim Drumi“ (fragment)	
2.3. D .Tanasoglu	
Şiirlär: „Büüttün beni”, „Uzak dedäm“, „ Düzen türküsü“*, „İnanım“ *	2
2.4. D.Kara Çoban.	
Şiirlär: „ Eski Bucak“, „Saba“, „Temirä içindä“, „Karı“	
2.5. N. Baboglu	
Annatmalar: „Tanaslan Nadi“, „Demirçu“	1
Şiirlär: „Masallı toprak“, „Dayma düşlerimä gelir“	
2.6. G. Gaydarcı	
Şiirlär: „Saalcaklan , ana tarafım“, „Büük yaamurun ardına“	1
2.7. S.Kuroglu	
Şiirlär: „Şükürüm her bir insana“, „Kismetliyim“, „, „Yıldızlı kaar“, „Saa-selemnük“, „Sızıntılarım“	1
2.8. K. Vasilioglu	
Annatmalar: „Pantinin şekeri“	
Şiirlär: „Vatanım-Bucak“, „Durgun, yolcu“, „Kolada“	
2.9. M. Kösä	
Şiirlär: „Ana topraam“, „Bana ilin gelir“, „Topraan kokusu“, „Ayozlu dilim“	2
2.10. S.Bulgar	
Annatma: „Kervan kıran yıldızı“	
2.11. T.Zanet	
Şiirlär: „Atılma dilindän, halkım!“ „Ekmek için söz“, „Zamannayêrsın, evim!“ „Açlık“	1
2.12. V.Filioglu	
	1

	<p>Şiirlär: „Kismet“, „Ekmek için söz“, „Yaamurcuk“, „Ana toprak“, „Bucaan eceli“, „Pençerä gözü açıktı“</p> <p>2.13. L.Çimpoş</p> <p>Şiirlär: „Havezlik“, „Yaamurlu hava severim“</p> <p>2.15. K. Kreţu</p> <p>Fabula: „Tilki hem üzüm“</p> <p><i>Literatura teoriyasından:</i> peyzaj, süjet; dramatika yaratmaları, komediya, roman, lirika, proza; rifma, ritmika, ölçü; artistik kolaylıkları</p> <p>III. Çevirili literatura</p> <p>Rus yazıcıları</p> <p>3.1. A.Puşkin_ „Dubrovskiy“</p> <p>3.2. M.Şolohov_ „Adamın eceli“</p> <p>Romun yazıcısı</p> <p>3.3. M.Eminescu_ „Tek kavakların yanında“</p> <p>Türk yazıcısı</p> <p>3.4. Yunus Emre_ „Ey, yanıklar“</p> <p>Bulgar yazıcısı</p> <p>3.5. D.Barbarov_ „Al uzaklar“</p> <p>IV. Kendibaşına okumak</p> <p>4.1. D.Tanasoglu. Şiirlär: „Yaban gülü“, „Sensizim“, „Yapraklar“, „Kiriye“, „Gecä peetleri“</p> <p>4.2.D.Kara Çoban. Şiirlär: „Sanda“, „Mercankalar“, „Yollar“, „Küü müzeyindä“, „Benim dostum Manol“, „Çocucaam“, „Esmäk“, „Yaratmak zeetleri“</p> <p>4.3. N.Baboglu. Şiirlär: „Açıldı“, „Kabaatsızlar“, „Gerçek midir“, „Susmak türküsü“</p> <p>4.4. K.Vasilioglu Annatmalar: „Zaybir“, „Kudrik“, „Mamu“, „Emin ederim“ Şiirlär: „Ne gözäl“, „Gözellik“</p> <p>4.5. T.Marinoglu</p> <p>Annatma: „Kaymaklı“</p>	<p>1</p> <p>4</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>1</p>
IX	<p><u>Dil hem söz teoriyası</u></p> <p>I. Serbestlik</p> <p>1.1. Abzaţ hem plan kurulması.</p> <p>1.2. Gagauz dilinin orfografyası.</p>	<p>1</p> <p>1</p>

Orfografiyanın temel printipleri.	4
Lafbirleşmelerindä lafların sıralı.	
1.3. Cümledä lafların sıralı (topikası)	
1.4. Cümnenin birsoy payları. Cümnenin birsoy paylarında baalayıcılar hem bütünneştirici laflar	1
	2
II. Tradişiyalar hem adetlär	
2.1. Danışmak. Koyulma laflar hem cümlelär	2
2.2. Laflar: <i>da, belli ki, diil, yok</i>	
2.3. Duygucular cümledä	
2.4. Katlı cümlä. Dalsız katlı cümlä	6
Baalayıcılar dalsız katlı cümlelerdä	
III. Dostluk	
3.1. Bilim hem ofişial-izmetçilik stilleri	1
3.2. Daalı katlı cümlelär	
Baalayıcılı hem baalayıcısız. Dallı katlı frazanın soyları	1
	1
3.3. Bellilikçi dal cümleleri. Tamamnıklı dal cümleleri	1
3.4. Hallık dal cümlelerin klasifikaşiyası:	1
a) Erlik hallık dal cümlä; Zaman hallık dal cümlä;	
b) Nicelik dal cümlä; Nekadarlık dal cümlä ; Yaraştırma dal cümlä; Sebeplik dal cümlä; Neetlik dal cümlä; Sankilik dal cümlä;	1
Brakım dal cümlä;	
3.5. Baalayıcısız dallı katlı cümlelär, onnarda dal cümlelerin eklenmesi	
3.6. Birkaç dal cümleli katlı cümlelär	2
3.7. Baalayıcısız dalsız katlı cümlä	
3.8. Virgül hem noktaylan virgül baalayıcısız dalsız katlı cümledä	4
3.9. İki nokta hem çizgi baalayıcısız dalsız katlı cümlelerdä	1
	8

<p>IV. Tabiat</p> <p>4.1. Publiştistika hem lafetmāk stillerinin janraları</p>	
<p>V. Aylü</p> <p>5.1. Cümlelerin ayırılı ikincili payları (belliliin, hallıkların, tamamnikların ayırılması)</p> <p>5.2. Doorudan hem kıynaş sözü. Punktuaŝiya</p> <p>5.3. Doorudan sözün kıynaş sözünä çevirilmesi</p> <p>5.4. Punktuaŝiya: nokta, soruş niŝanı, şaşma niŝanı, virgöl, nokta virgöl, iki nokta, parantezlär, kavıçlar (tırnaklar), çok nokta</p>	3
	3
<u>Literatura</u>	
<p>Artistik yaratmalarının janraları (epika, lirika, dramatika); artistik kolaylıkları: alegoriya, metafora, giperbola, epitet, metonimiya, yaraştırmak, tekrarlamak, antiteza</p>	2
<p>I. Yazılı literatura</p> <p>1.1. N.Tanasoglu Annatma: „Sofi“ (fragment)</p> <p>1.2. D.Tanasoglu „Uzun kervan“ romanından fragment „Oguzistan“</p> <p>1.3. D. Kara Çoban Annatmalar: „Bir çift çarık“, „İnanđırılmadı“, „İhtär“ ŝiirlär: „Oolum, oolum“, Geldim yoldan dingin bän“</p> <p>1.4. N.Baboglu Annatma: „Kulilär“ Poema: „Oglanın legendası“</p> <p>1.5. G.Gaydarcı ŝiirlär: „Çörek“, „Zor yolu kısmet“</p> <p>1.6. S. Kuroglu Annatma: „Harmanda“ ŝiirlär: „Güneşli dünnä“, „Bucakta seslär“, „Canımı baaŝlêêrim“, „Allaa adamı“</p>	2

<p>1.7. K. Vasilioglu Annatmalar: „Küçükklüüm“ (seçili paylar: „Satılık-Hacı“, „Anam“, „Tätü“) Şiirlär: „Atatlama fenalık yapmaa“, „Sana bu çiçeklär“, „Sevda için çok yazılı“</p>	1
<p>1.8. M. Kösä Şiirlär: „Turnalar“, „Baş yol“, „Dostlaştım“</p>	2
<p>1.9. P. Çebotar Nastradin Hocanın fikraları: „İkram“, „Kardaşça“, „Nastradin güveyä nasaat verer“ Şiirlär: „Adamaklar“, „Bulmadım“, „Bakış“</p>	1
<p>1.10. T. Zanet Annatmalar: „Deräylän sözleşmäk“, „Malinin mezarında“ Şiirlär: „Sana, halkım“, „Bän bilerim“, „Çizilär“, „Açan güneş dün Batıya kaydı“</p>	2
<p>1.11. T. Marinoglu Annatma: „Uursuz Dokäna“ Şiirlär: „Vatanım“, „Ana dilim“, „Ömür“</p>	1
<p>1.12. V. Filioglu Şiirlär: „Saba zamanında“, „Çeşmä“, „Budur yaşamak“</p>	1
<p>1.13. L. Çimpoes Şiirlär: „İkimiz“, „Dünnä kantarı“ (T.Zanetin şiirinnän „Çizilär“ yaratırmaa)</p>	1
<p>1.14. O. Radova Şiirlär: „Mamu için söz“, „Güllär“, „Yolcu geçärdi“</p>	1
<p>1.15. T. Arnaut Şiirlär: „Yaz yaamuru“, „Can seseder, o kız sana aşık“, „Sessiz dialog“</p>	1
<p>1.16. P.Moyse Şiirlär: „Havezlär“, „Acı hem tatlı“, „Biyaz yortu“, „Evlenmäk“</p>	1
II. Kendibaşına okumak	
<p>2.1. D.Tanasoglu. „Uzun kervan“ romanından fragmentlär „Hak-Oguzlar“, „Senselä karışlaşması“, „Aşına-beyin türküleri“, „Kaganlık“, „Kara Deniz hem Dnipro kırlarında“</p>	1
<p>2.2. D.Kara Çoban. Annatmalar: „Düşär yıldız“, „Bobayı dolaşmak“, „Kudal“, „Karaspandit“</p>	1
<p>2.3. N.Baboglu. Annatmalar: „Allahın izininnän“, „Manuş“, „Tomaylı Kapaklılar“; Legenda: „Çatal kulak“, „Valkaneş adetleri“ Şiirlär: „Kötücülär“, „Külüm – sana erim“</p>	1

<p>2.4. K.Vasilioglu. „Neyi bekleriz, dostlarım?”</p> <p>2.5. M.Kösä. Şiirlär. „Alatlama gülmää”, „İnsan”</p> <p>2.6. T.Marinoglu. „Zaman sözü”, „Düş”</p> <p>2.6. L. Çimpoeş. Şiirlär: „Ecelimdä”, „Güttüm” Dastan: „Nicä Tepägözleri ensemişlär”</p> <p>2.7. P.Yalncı. Şiirlär: „Oguzistan”, „İnsan canı”, „Küsülü dünnä”, „Kaybederim”, „Güneşli sancı”, „Kısmeti baaşla, bulut”</p> <p style="text-align: center;">III. Çevirili literatura</p> <p>3.1. İ.Kreangä. Annatma: „Küçüklüümdän anmaklar”</p> <p>3.2. A.S.Puşkin. Şiirlär: „Sevdim sizi”, „Çiçek”</p> <p>3.3. M.Eminescu. Şiir: „Luceafărul”</p> <p>3.4. G.Voda. Şiir: „Cevizim, sän, cevizim!”</p> <p>3.5. V.Teleukä. Şiir: „Arada uzaklar”</p>	1
---	---

Nota: yıldızçıklan gösterili yaratmalar mutlak üürenilän materialın sırasına girmeer. Bu yaratmalar olur üürenilsin tanışmak uurunda. Materialı üürenmäk yılın zamanında üüredicilär kendi bakışlarına görä saatlara bölerlär.

VI. Gagauz dili hem literaturası diştiplinalarının speţifika kompetenşiyaları, içindekileri, iş hem kantarlamak çeşitleri

V KLAS

1. Farklı komunikativ situaşiyalarda sözlü informaşiyayı kabul etmäk. (seslemäk sınışlarını oluşturmak)

	<i>Speţifika kompetenşiyalar</i>	<i>İçindekilär</i>	<i>İş hem kantarlamak çeşitleri</i>
1.1	Bilgilär hem becermeklär informaşiyanın öz fikirini identifikaşiyalamak (tanımak);	- informaşiyanın ideyası, baş ideyası; - türlü informaşiyaya tipleri (monolog, dialog, audio, video);	türlü tekstlerin tipleri öz fikirini, strukturasını açıklasın; informaşiyayı işlettirsin;
1.2	sözlü tekstlerdä dialog, annatma, yazdırma elementlerini tanımak hem ayırtmak;	- monolog: annatma teksti, yazdırma tekst; onnarın strukturası; - fikirini açıklayıp, yaratma kurmak; dialog dartışmalarında kendi bakışını açıklamak;	dialogu devam etmää becersin; informaşiyayı logika sıralında aazdan açıklasın;
1.3	konteksttä eni leksikanın maanasını annamak hem	- konteksttä lafin maanası (semantikası);	tekstlerdä lafların baş maanasını, ikincili maanasını

	açıklamak;	- sinonimleri, omonimleri, antonimleri tanımak (identifikatıyalamak); -lafkuran afiksleri; - lafın fonetika strukturası; - literatūra hem nonliterar (başka tekst tipleri) tekstlerdä eni lafları duymak;	açıklasın; sözdä semantika kategoriyalarını kullansın; sözünü sinonimlerin, antonimlerin, omonimlerin yardımınnan zenginnetsin; lafkuran afikslerin yardımınnan eni laflar kursun; fonetika analizini gerçekleştirsin;
1.4	aazdan sözdä leksika hem gramatika yanlışlıklarını duymak;	- ses hem bukva (farkı); - vokal, konson; singarmonizm: vokal garmoniyası, konson garmoniyası; - urgu; kısım; - orfoepiya yanlışlıkları;	fonetika analizini yaparkan, sesleri bukvalardan ayırtısın; vokalların, konsonların klasifikatıyası; singarmonizm kurallarını esaba alsın; lafetmektä orfoepiya yanlışlıklarına dikat etsin; sözündä dooru intonatıyayı kullansın;
1.5	seslenmiş tekstin personajlarına karakteristika yapmak;	- folklor yaratmaları; yazılı literatūra; - personajların moral hem fizika kaliteleri; baş hem ikincili personaj;	masaldan, dastandan personajları seçsinnär; onların yaptıklarına görä analiz yapsınar; yazılı literatüradan personajlarlan yaraştırısınar; autorun karakteristikası personajlara;
1.6	Yaşamak paalılıkları aktiv seslemeyi uygun yapmak; komunikativ printiplerini kullanmak; inforatıyanın kabul edilmesindä meraklandıını göstermäk;	- monologta ya dialogta ideyaları hem argumentleri kabul etmäk; - dialogta aktiv pay almak, fikirini serbest açıklamak;	dialog dartışmalarında aktiv pay alsın; başkasını meraklandırsın;

2. Monolog hem dialog situaşıyalarında aazdan sözdä Gagauz dilini uygun hem adekvat kullanmak.

(lafetmäk sınaşlarını oluşturmak)

	<i>Speşifik kompetenşiyalar</i>	<i>Içindekilär</i>	<i>Iş hem kantarlamak çeşitleri</i>
2.1	Bilgilär hem becermekläär aazdan sözdä ideyaları açık hem dooru sincirlemäk (sıralamak);	- sadä cümlä, katlı cümlä; -fikirlemä, yazdırma teksti kurmak; - seslenmiş tekstin öz fikiri; - sadä ya katlı plan kurmak; strukturası; - okunmuş, işidilmiş teksti	inforatıyanın öz fikirini açıklasın; kendi bakışını argumentlesin; plan kursun; sözünü sintaksis normalarına görä kursun; okunmuş takstleri annadabilisin;

		sözlü işlendirmek; - okunmuş teksti, kullanıp temel lafları, anlatmak;	
2.2	farklı lafetmek sитуаşiyalarına görä uygun leksikayı seçmek;	- inforaşıyanın ideyası, baş ideyası; - türlü konteksttä lafların maanası; - temel laflar; derivaşiyalı laflar; lafın kökü, sufiksleri; - sinonimnär, antonimnär, omonimnär;	tekstlerin ideyasını hem baş ideyasını identifikaşiyalasın; kontekstä görä lafların maana diişilmesini açıklasın (sözlünün yardımınan); derivaşiya yolunnan eni laflar kursun; sinonimnärän, antonimnärän, omonimnärän sözünü zenginnetsin;
2.3	cümleleri gramatikayca dooru kursun; gagauz dili gramatik normalarını esaba almak;	- dar hem geniş cümlelär; sadä cümledän katlı cümlä kurmak; - anlatma, soruş, şaşma, izin cümleleri; - dar cümleyi genişletmek (ikincili cümlä payları: bellilik, tamamnik, hallık); türlü söz paylarının kullanılması; söz paylarının gramatik kategoriyaları;	cümlelerdä üürenilmiş söz paylarını dooru kullansın; dar cümleleri genişletsin türlü söz paylarının yardımınan (fikirini açıklamakta, resimi yazdırmakta);
2.4	türlü komunikativ situaşiyalarında sözünä dikat etmek;	- dialog situaşiyaları; - literatūra tekstleri kısından anlatmak; - kendi fikirini açıklamak; argumentlemek; - dialog kurmak;	tekstlerin öz fikirini açıklasın, kendi bakışını verili temalara açıklamaa becersin; kısa dialoglar kursun; dialog sözünü devam etsin;
2.5	Yaşamak paalılıkları komunikativ situaşiyalarında aktiv pay almak; sözünü ilerletmek;	- replikaları dialog sözündä kullanmak; dialogu kapatmak; nonverbal elementlerin dialogta adekvat kullanılması; - dialogta bakışını (karşılık bakışını) açıklamak;	yaşamak situaşiyalarında dialog hem monolog sözünü kullanabilsin; mimikanın hem jestlerin kullanılmasına dikat etsin;

**3. Literatūra tekstlerinin analiz gerçekteşirilmesindü tematika, stilistika kolaylıklarını kullanmak.
(okumak sınaşlarını oluşturmak)**

	<i>Speşifik kompetenşiyalar</i>	<i>İçindekilär</i>	<i>İş hem kantarlamak çeşitleri</i>
3.1	Bilgilär hem becermeklär okunmuş tekstin öz	- ideya, baş ideya; - artistik literatūra: yazılı literatūra, folklor (masal,	türlü janrada tekstleri okusun; masalların temasını, ideyasını, baş ideyasını

	fikirini identifikaşiyalamak;	dastan); - tekstlerin içindekilii hem strukturası (proza ya şiir formada);	açıklasın; yazılı literatūra yaratmalarında temayı, ideyayı, baş ideyayı bulsun,
3.2	tekstlerdä eni lafları, deyimneri tanımak, açıklamak;	- sinonimnär, antonimnär; deyimnär; - yaratmalarda artistik kolaylıklarının rolu (personifikaşiya, yaraştırma, tekrarlama, epitet, metafora);	epik tekstlerinin speşifikasını esaba alsın; lirik yaratmalarının ekspresivliini annasın; artistik kolaylıklarını bulsun;
3.3	okunmuş tekstlerdä eni leksikanın ekspresivliini açıklamak;	- lafların öz maanası; ikincili maanası; - kontekstä görä lafların maana diişilmesi, - kurulu laflar, yabancı laflar;	tekstlerdä eni leksikayı seçmäk; lafların öz hem ikincili maanalarını açıklasın; birmaanalı hem çokmaanalı laflara analiz yapsın;
3.4	literatūra tekstlerinin temalarını, baş ideyalarını belli etmäk; başka tekstlerin temalarından, baş ideyalarından yaraştırmak;	- türlü yaratmalarda temaların, baş ideyaların açıklanması;	literatūra tekstlerinin temalarını, baş ideyalarını belli etsin; başka tekstlerin temalarından, baş ideyalarından yaraştırsın;
3.5	iki personajı yaraştırıp, karakteristika yapmak;	- personajları yazdırmak: moral hem fizik kaliteleri; -personajların karakteristika yapılmasında dialogun kullanılması; - epik hem lirik personajı;	türlü kolaylıkların yardımından personajlara karakteristika yapsın; baş hem ikincili personajları ayırtсын;
3.6	gramatik kategoriyalarının dooru kullanılmasını duymak;	- adlık (öz hem adetçä adlı; hal, saabilik kategoriyası); aderlik (gramatik kategoriyaları: üz, sayı, hal); nişannık (kalitelik hem ilişkilik nişannı; yaraştırmak uurları; işhallık, işlik (zaman, çalım kategoriyası); konteksttä dooru kullanılması;	tekstlerdä adlıkları tanısn; öz hem adetçä adlıkları ayırtсын; aderliklerä morfologiya analizini gerçekleştirsın; cümlelerdä nişannıkların rolunu açıklasın; tekstlerdä işlikleri zaman kategoriyada kullanılmasının rolünü belli etsin;
3.7	tekstlän iş: eni metodları, stratejiyalari kullanmak;	- kiyat – bilgi verän: adı, autoru, bölümneri; - teksti dooru hem açık okumak; -eni metodlarının kullanılması; literatūra/nonliteratūra tekstlän iş /algoritm: leksikaylan iş (praktikada kullanmak, aklında tutmak); ilk okumanın	türlü tip tekstlärän işlesin; logıka fragmentlerinä bölsün; plan kursun; adlasın; kısadan annatsın; bir personajın adından annatsın; soruşları cuvaplasın;

		geçirilmesi; okumak – model; tekstin içindekiliini annamak; ikinci okumak – model (üredici, ürenci); ayırma (seçmä) okumak; soruşları cevaplamak; teksti fragmentlerä logika hem semantika pay etmäk hem adlamak (teksttän lafbirleşmelärlän, söleyişlärlän h.b.); planın kurulması; teksti adlamak/adını diiştirmäk; bir fragmentin annadılması; içindekiliin annadılması, bir personajın adından (I, III üzdä); personajların karakteristikası; teksti çalıştırmak (rezüme yapmak); dialogların kurulması; yaratmalı sınaşlar; subyektii devam etmäk/diiştirmäk h.b.;	
3.8	Yaşamak paalılıkları kendibaşına okumayı ilerletmäk; yaratmalarda etika hem kultura paalılıklarını identifikaşyalamak (tanımak);	- literatūra tekstlerdä etika hem kultura elementleri; kendi bakışını açıklamak;	kendibaşına okumayı ilerletsin; dedelerdän kalma literatürayı saysınnar, söleyişleri, türküleri, maaneleri, masalları, bilsinnär;

**4. Yazmak becermelerinin kazanılmasında Gagauz dili normalarını uygun hem adekvat kullanmak.
(yazmak sınaşlarını oluşturmak)**

	<i>Speşifika kompetenşiyaları</i>	<i>İçindekilär</i>	<i>İş hem kantarlamak çeşitleri</i>
4.1	Bilgilär hem becermeklär verili temaya görä kısa annatma kurmak;	- takririn strukturası; - fikirleri sayfaya erleştırmäk; - ideyalara not yapmak; kısa plan kurmak; - dialoglu tekstleri annatma tekstlerinä çevirmäk; - tekstlerin üzerinä kendi bakışını açıklamak; personajların karakteristikası; resimi yazdırmak; - artistik kolaylıkları;	türlü tekstlär okusunnar, temalarını yazsınnar; öz fikirini açıklasın; bir resimä görä yaratma kursunnar; takrir yazmaa becermelerini ilerletsinnär; yaratmalarını artistik kolaylıklarınnan zenginnetsinnär; okunmuş tekstlerin öz fikirini yazıya erleştırsin;
4.2	tekstlerdä sinonimneri,	- sinonimnerin, antonimnerin,	okunmuş tekstlerdän eni

	antonimneri kullanmak; leksikayı zenginnetmāk;	omonimnerin kullanılması; - laflar aylesi (lafkuran afikslerin yardımınnan, katlamak); - sözlüün zenginnetmāk yolları (leksika afiksleri);	leksikayı seçsin; sinonim, antonim çiftlerini yazsın; yazılı sözünü zenginnetsin;
4.3	cümleleri, frazaları dooru kurmak; orfografiya, punktuatiya normalarını dooru kullanmak;	- sadā cümlelerin strukturası; annatma, soruş, izin, şaşma cümlelär; - sadā cümlelerdä, frazada punktuatiya nişannarı (nokta, virgöl, nokta virgöl, dialog çizisi); cümlelerdä lafların sıralı (topikası); - tekstlerin sintaksis tarafından dooru kurulması; - sadā cümledä hem frazada baalayıcıların kullanılması;	sadā cümleleri genişletsin, fraza kursun; durguçluk nişannarını dooru kullansın; cümlä kurarkan, baalayıcıları dooru kullansın hem punktuatiya nişannarını esaba alsın; annatma, soruş, izin, şaşma cümleleri identifiķatiyalasın;
4.4	Yaşamak paalılıkları türlü temalara görä takrir havezlän kurmak; kendi bakışını açıklamak	- türlü tip tekstlär; yaşamak situatiyaları;	farklı temalara görä yaratmalar kursun; yaratmalar sinonimnärän, antonimnärän; profesional laflarınnan zengin olsun.

VI KLAS

1. Farklı komunikativ situatiyalarda sözlü informatiyayı kabul etmāk. (seslemāk sınaşlarını oluşturmāk)

	<i>Speķifika kompetentiyaları</i>	<i>İçindekilär</i>	<i>İş hem kantarlamak çeşitleri</i>
1.1	Bilgilär hem becermeklär sözlü informatiya içindä temel hem detaylı informatiyayı ayırtmak;	- monolog formada tekstlär, dialog formada tekstlär; - annatma, yazdırma, fikirlemä tekstlerin strukturası;	türlü tip tekstlerin öz fikirini, strukturasını açıklasın; informatiyayı işletsin;
1.2	monolog sözünü dialog sözündän ayırtmak; dialog dartışmalarında aktiv pay almak;	- monolog: annatma teksti, yazdırma teksti, argumentli tekst; - fikirini açıklayıp, yaratma kurmak; dialog dartışmalarında kendi bakışını açıklamak;	dialogu devam etmää becersin; informatiyayı logika sıralında aazdan açıklasın;
1.3	konteksttā eni leksikanın maanasını annamak hem açıklamak;	- konteksttā lafin maanası (semantikası); - sinonimneri, omonimneri, antonimneri tanımak	tekstlerdä lafların baş maanasını, ikincili maanasını açıklasın; sözdä semantika kategoriyalarını kullansın;

		(identifikaşyalamak); - leksika (lafkuran) afiksleri; - lafin fonetik strukturası; - literatūra hem nonliterar tekstlerdä eni lafları duymak; - kurulu laflar; - laflar aylesi;	sözünü sinonimnerin, antonimnerin, omonimnerin yardımınnan zenginnetsin; leksika afikslerinin yardımınnan eni laflar kursun;
1.4	aazdan sözdä leksika hem gramatika yannışlıklarını duymak;	- leksika kurallarını dooru kullanarak yazması;	fikirini açıklarkan, tekstlerdä yada ürencilerin başka sözündä leksika hem gramatika yannışlıklarını duysun;
1.5	Yaşamak paallıkları aktiv seslemeyi uygunnandırmak; komunikativ printiplerini kullanmak; informaşıyanın kabul edilmesindä meraklandıını göstermök;	- monologta ya dialogta ideyaları hem argumentleri kabul etmök; - dialogta aktiv pay almak, fikirini serbest açıklamak;	dialog dartışmalarında aktiv pay alsın; başkasını meraklandırsın;

2. Monolog hem dialog situaşiyalarında aazdan sözdä gagauz dilini uygun hem adekvat kullanmak. (lafetmök sınışlarını oluşturmak)

	<i>Speşifika kompetenşiyaları</i>	<i>İçindekilär</i>	<i>İş hem kantarlamak çeşitleri</i>
2.1	Bilgilär hem becermeklär monolog sözündä fikirini açık hem dooru sincirlemök (sıralamak);	- fikirini açıklayıp, yaratma kurmak; plan kurmak; - fikirlemä, yazdırma teksti kurmak; işletmök; - kendi bakışını argumentlemök;	fikirlemä, yazdırma tekstlär kursun; öz fikirini açıklasın; kendi bakışını argumentlesin;
2.2	bir resimä görä tekst kurmak; plan kurmak;	- tekst kurmak için anatar-laflar (yardımcı), lafbirleşmelär (serbest, stabil); - sadä hem katlı planın strukturası	kurulmuş tekstlerä sadä hem katlı plan kursun, annatma, yazdırma hem fikirlemä elementlerini kullansın;
2.3	aazdan sözdä gagauz dilinin gramatika kategoriyalarını kullanmak;	- konteksttä gramatika kategoriyaların dooru kullanılması: adlık, sayılık, aderlik, nişannık, işhallık; baalayıcı, ardlarlar; cümledä kullanılması hem sintaksis funkşiyaları;	cümlelerdä ürenilmiş söz paylarını dooru kullansın; morfo-sintaksis analizini gerçekleştirsın; sözündä durguçluk nişannarını intonaşiyaylan belli- etsin;

		<ul style="list-style-type: none"> - sadā hem katlı cümlelär (frazı); sadā hem katlı cümleleri ayırtmak; - punktuatıya nişannarını dooru kullanmak; 	
2.4	Yaşamak paahlıqları komunikativ sıtuatıyalarında aktiv pay almak; sözünü ilerletmāk;	<ul style="list-style-type: none"> - replikaları dialog sözündä kullanmak; dialogu kapatmak; nonverbal (başka sözleşmāk tipi, jest, mimika) elementlerin dialogta adekvat kullanılması; - dialogta bakışını (karşılık bakışını) açıklamak; 	yaşamak sıtuatıyalarında dialog hem monolog sözünü kullanabilsin; mimikanın hem jestlerin kullanılmasına dikat etsin;

3.Literatura tekstlerinin analiz gerçekleştirilmesindä tematika, stilistika kolaylıklarını kullanmak. (okumak sınışlarını oluşturmak)

	<i>Speşifika kompetentiyaları</i>	<i>İçindekilär</i>	<i>İş hem kantarlamak çeşitleri</i>
3.1	Bilgilär hem becermeklär okunmuş tekstin öz hem detaylı elementlerini diferentiyalamak (ayırtmak);	<ul style="list-style-type: none"> - annatma tekstlerinin strukturası; lirika tekstlerinin strukturası; - öz problemasını üzä çıkarmak; oluşların ilerlenmesi; yaratmaların öz fikiri; - epika, lirika, dramatika yaratmalarının özelli; artistik yaratmanın teması; 	literatura yaratmalarına artistik analizini gerçekleştirsin; artistik kolaylıklarını tanısin; epika, lirika, dramatika yaratmalarının (eserlerinin) strukturasını belli- etsin;
3.2	epika tekstlerinin speşifikasını esaba almak; lirika yaratmalarının (eserlerinin) ekspresivliini annamak;	<ul style="list-style-type: none"> -epika yaratmalarının (eserlerinin) karakteristikası: teması, oluşların gerçekleşmesi, personajlar; dialogların rolü, yazdırma elementleri (personajların yazdırılması, peyzaj); - epika hem lirika janralarının özellikleri; başkalıkları; - yaratmalarda artistik kolaylıklarının rolü (personifikaşıya, yaraştırma, tekrarlama, epitet, metafora, antiteza); şiirin struktura elementleri: ölçü –(kaç kısmını laflar); ritmika (urguların sıralanması, rifma (sıraların sonunda ses ya kısım uydurulması); 	epika tekstlerinin speşifikasını esaba alsın; lirika yaratmalarının (eserlerinin) ekspresivliini annasın; personajlara analiz yapsın; epika personajını lirika personajından ayırtsın; gagauz literaturasında dastannarın rolünü, özelliini açıklasın;

		- epika janrasının çeşitleri: roman, annatma, novela, fabula, dastan, masal;	
3.3	okunmuş tekstlərdə eni leksikanın ekspresivliini açıqlamak;	- okunmuş teksttə eni lafların, deyimnerin açıqlanması (sözlünün yardımınan); - sözlünün zenginnetmək kolaylıkları; - tekstlərdə yabancı lafların bulunması; - tekstlərdə sinonimnerin, antonimnerin, omonimnerin rolü; eski (arhaizmalar) lafların, dialekt lafların rolü; - sözlünün zenginnetmək yolları: leksika afikslerinin yardımınan, katlamak, gramatika sayımının diişilmesi;	okunmuş tekstlərdə deyimnerin maanasını açıqlasın; gagauz yaratmalarında yabancı lafların bulunmasını esaba alsın; angı dildən gelmesini açıqlasın; folklor yaratmalarında arhaizmaların rolünü identifikaşiyalasın (bellietsin); gagauz sözlünün zenginnetmesini kantarlasın;
3.4	literatura tekstlerinin temalarını, baş ideyalarını belli- etmək; başka tekstlerin temalarınan, baş ideyalarınan araştırmak;	- temaların, baş ideyaların açıqlanması türlü yaratmalarda;	literatura tekstlerinin temalarını, baş ideyalarını belli- etsin; başka tekstlerin temalarınan, baş ideyalarınan araştırsın;
3.5	iki personajı araştırp, karakteristika yapmak;	- personajları yazdırmak: moral hem fizik kaliteleri; -personajların karakteristika yapılmasında dialogun kullanılması; - epika hem lirika personajı;	türlü kolaylıkların yardımınan personajlara karakteristika yapsın; baş hem ikincili personajları ayırtsın;
3.6	tekstlərdə morfo-sintaksis elementlerini esaba almak;	- söz paylarının morfolojiya kategoriyaları: adlık, aderlik (üz, hatırlık, gösterici, soruş, ilişkilik, bellisiz, inkärlik, saabilik aderlikleri; aderliklerin morfolojiya sayımının diişilmesi: nişannık sayımında – <i>bölä kız</i> ; işhallık sayımında – <i>bölä yazêr</i>), sayılık (sayı, sıra, paylaşırıcı, bölmä, bellisiz sayılıklar; sayılıkların morfolojiya sayımının diişilmesi: nişannık, işhallık; yardımcı söz payları: baalayıcılar, ardlafklar; sintaksis	tekstlərdə söz paylarını identifikaşiyalasın (tanısın, bellietsin); morfosintaksis analizini gerçektirsın; söz paylarını konteksttə morfolojiya sayımının diişilmesini esaba alsın;

		funktiyalari;	
3.7	Yaşamak paalılıkları kendibaşına okumayı ilerletmək; yaratmalarda etika hem kultura paalılıklarını identifikasiyalamak (tanımak, bellietmək); analiz yapmak becermelerini yaşamakta uygun kullanmak	- literatura tekstlerində etika hem kultura elementleri; kendi bakişını açıklamak;	kendibaşına okumayı ilerletsin; analiz yapmak becermelerini yaşamakta uygun kullansın;

**4. Yazmak becermelerinin kazanılmasında gagauz dili normalarını uygun hem adekvat kullanmak.
(yazmak sınıslarını oluşturmak)**

	<i>Speţifika kompetenţiyalar</i>	<i>İçindekilär</i>	<i>İş hem kantarlamak çeşitleri</i>
4.1	Bilgilär hem becermeklär türlü temalara yaratma kurmak; görä	- bakişını argumentlemäk; okunmuş teksti işletmək; okunmuş tekstlerä görä kendi fikirini açıklamak; resimi yazdırmak;	türlü tekstlär okusunnar, temalarını yazsınnar; öz fikirini açıklasınnar; bir resimä görä yaratma kursunnar;
4.2	yaratmada zengin leksikayı kullanmak;	- sinonimnerin, antonimnerin, omonimnerin kullanılması; - laflar aylesi (afikslerin yardımınnan laf kurmak); - sözlüün zenginmemäk yolları (leksika afiksleri, gramatika sayımınınun diişilmesi);	verili temaya yaratma kursun; sinonimneri, antonimneri, omonimneri kullansın; leksika afikslerin yardımınnan eni laf kursun, yaratmasında kullansın;
4.3	cümleleri, frazaları dooru kurmak; orfografiya, punktuatiya normalarını dooru kullanmak;	- sadä cümlelerin strukturası; birsoy paylı cümlelär; - sadä cümlelerde, frazada punktuatiya nişannarı (nokta, virgül, nokta virgül, dialog çizisi); cümlelerde lafların sıralı (topikası); - tekstlerin sintaksisä görä dooru kurulması; - fikirin açıklanmasında sayılıkların, aderliklerin, işhallıkların kullanılması;	birsoy paylı cümlelär kursun; sadä cümleleri genişletsin, fraza kursun; durguçluk nişannarını dooru kullansın; artistik tekstlerində punktuatiyayı açıklasın; türlü tekst tipleində aderlikleri, sayılıkları identifikasiyalasın (tanısın, bellietsin), morfosintaksis analizini gerçekleştirsin; nişannıkları yaratırmak uurlarında işhallıklarla yaratırmak

		<ul style="list-style-type: none"> - işhallıkların yaratırmak uurları; - sadä cümledä hem frazada baalayıcıların kullanılması; - ardlafların cümlelerdä funktiyası; 	uurlarında yaratırsın; tekstlerdä ardlafların rolünü açıklasın; cümlä kurarkan, baalayıcıları dooru kullansın hem punktuatıya nışannarını esaba alsın;
4.4	Yaşamak paalılıkları türlü yaratmalar havezlän kurmak; kendi bakışını açıklamak	- türlü tekst tipleri; tekst stilleri;	farklı temalara görä yaratmalar kursun, birsoy paylı cümleleri kullansın; yaratmalar aderliklärlän, sayılıklarlan, işhallıklarlan zengin olsun.

VII KLAS

1. Farklı komunikativ situaşiyalarında sözlü informaşiyayı kabul etmäk. (seslemäk sınışlarını oluşturmäk)

	<i>Speşifika kompetenşiyalar</i>	<i>İçindekilär</i>	<i>İş hem kantarlamak çeşitleri</i>
1.1	Bilgilär hem becermekläär türlü tekst tiplerinin içindekiliini, öz fikirini, baş ideyasını, temasını, strukturasını, işlemin ilerlenmesini annamak;	<ul style="list-style-type: none"> - sözlü informaşiyasının öz lafları (monolog formada tekstläär, dialog formada tekstläär); - aazdan tekstlerin önemli elementleri (komunikativ situaşiyalar); 	türlü tekst tiplerinin içindekiliini, öz fikirini, baş ideyasını, temasını, strukturasını, işlemin ilerlenmesini açıklasın;
1.2	informaşiyayı logika sıralında aazdan açıklamak;	<ul style="list-style-type: none"> -speşifika kolaylıklarını kullanmak; - dialog sözünü devam etmäk hem başarmak; 	dialogu devam etmää becersin; informaşiyayı logika sıralında aazdan açıklasın;
1.3	işidilmiş tekstin leksika-gramatika özelliklerini esaba almak; sözdä semantika kategoriyalarını kullanmak;	<ul style="list-style-type: none"> - konteksttä lafin maanası (semantikası); - sinonimneri, omonimneri, antonimneri identifikaşiyalamak (tanımäk); - alma laflar; 	tekstlerdä lafların baş maanasını, ikincili manasını açıklasın; sözdä semantika kategoriyalarını kullansın; yabancı lafları dooru kullansın; sözünü sinonimnerin, antonimnerin, omonimnerin yardımınnan zenginnetsin;
1.4	aazdan sözdä leksika hem gramatika yanlışlıklarını duymäk;	- leksika kurallarını dooru kullanmak;	fikirini açıklarkan, tekstlerdä yada ürencilerin başka sözündä leksika hem gramatika yanlışlıklarını duysun;

1.5	Yaşamak paalılıkları aktiv seslemeyi uygunlandırmak; komunikativ printiplerini kullanmak; informatiyanın kabul edilmesindä meraklandını göstermek;	- monologta ya dialogta ideyaları hem argumentleri kabul etmek; - dialogta aktiv pay almak, fikirini serbest açıklamak;	dialog dartaşmalarında aktiv pay alsın; başkasını meraklandırın;
-----	--	--	--

**2. Monolog hem dialog situatıyalarında aazdan sözdä gagauz dilini uygun hem adekvat kullanmak.
(lafetmək sınışlarını oluşturmak)**

	<i>Speşifika kompetenşiyalar</i>	<i>İçindekilär</i>	<i>İş hem kantarlamak çeşitleri</i>
2.1	Bilgilär hem becermeklär aazdan sözdä fikirini serbest açıklamak;	- fikirini açıklayıp, yaratma kurmak; dialog dartaşmalarında kendi bakışını açıklamak; -fikirlemä teksti, yazdırma teksti kurmak; işletmek; - kendi bakışını argumentlemek;	Fikirlemä, yazdırma tekstlär kursun; öz fikirini açıklasın; kendi bakışını argumentlesin;
2.2	aazdan sözdä gagauz dilinin semantika kategorialarını esaba almak;	- türlü tekst tiplerindä sözlerin maanası; - sinonimnär, antonimnär; omonimnär, çokmaanalı laflar; -neologizmaların dooru kullanılması;	türlü tekst tiplerindä sözlerin maanasını annatsın; birmaanalı hem çokmaanalı lafları tanısın; sözünü zenginletsin;
2.3	Morfo-sintaksis normalarını dooru kullanmak;	- diişilän (adlık, aderlik, işlik h.b.) hem diişilmöz (nişannık, işhallık, iştennik, haliştennik, yardımcı s.p.) söz paylarının kullanılması; - cümleleri dooru kurmak; - sözün açık hem demekli kullanılması;	aazdan sözdä diişilän hem diişilmöz söz paylarını kullansın; analiz yapsın; fikirini açıklarken, cümleleri dooru kursun; cümlelerdä cümlä paylarının topikasını (sıralımını) kullansın;
2.4	Yaşamak paalılıkları yaşamak situatıyalarında dialog hem monolog sözünü kullanabilmek;	- dialogu devam etmek; nonverbal (başka sözleşmek tipleri) elementlerini (mimika, jest) kullanmak; - dialogta bakışını (karşılık bakışını) açıklamak;	yaşamak situatıyalarında dialog hem monolog sözünü kullanabilsin; mimikanın hem jestlerin kullanılmasına dikat etsin;

**3. Literatura tekstlerinin analiz gerçekleştirilmesindü temalar, stilistika kolaylıklarını kullanmak.
(okumak sınışlarını oluşturmak)**

	<i>Speşifika kompetenşiyalar</i>	<i>İçindekilär</i>	<i>İş hem kantarlamak çeşitleri</i>
3.1	Bilgilär hem becermeklär Literatura tekstlerinin öz fikirini annamak;	- annatma tekstlerin strukturası; lirika tekstlerinin strukturası; - artistik kolaylıkları (alegoria, metafora, giperbola, epitet, metonimiya, fonetika tekrarlamaş, yaraştırmak, tekrarlamaş, antiteza); - epika, lirika, dramatika yaratmalarının (eserlerinin) özelli;	Literatura yaratmalarına artistik analizini gerçekleştirsin; artistik kolaylıklarını tanısin; epika, lirika, dramatika yaratmalarının (eserlerinin) strukturasını belli- etsin;
3.2	epika tekstlerinin speşifikasını esaba almak; lirika yaratmalarının (eserlerinin) ekspresivliini annamak;	-epika, lirika, dramatika tekstlerinin öz fikiri; - epika hem lirika janralarının özellikleri; - epika yaratmalarının (eserlerinin) strukturası; personajların strukturası; - lirika yaratmalarında artistik kolaylıklarının kullanılması;	epika tekstlerinin speşifikasını esaba alsın; lirika yaratmalarının (eserlerinin) ekspresivliini annasın; personajlara analiz yapsın; epika personajını lirika personajından ayırtısın;
3.3	literatura teksttä gramatika kategoriyalarının dooru kullanılmasını bellietmäk;	- literatura tekstlerinä artistik analizini yaparkan, işlikleri şindiki, geçmiş, gelecek zamannarda hem zaman formalarında kullanmak; - yardımcı söz paylarının kullanılmasını hem rolünü bellietmäk; - sözlüünü zenginnetmäk kolaylıkları; - tekstlerdä yabancı lafların bulunması;	artistik tekstlerindä işlikleri seçsin; işliklerin gramatika kategoriyalarını bellietsin; yaratmalarda yardımcı söz paylarının kullanılmasını hem rolünü bellietsin; yabancı laflarını ayırtısın;
3.4	literatura tekstlerinin temalarını, baş ideyalarını bellietmäk; başka tekstlerin temalarinnan,	- temaların, baş ideyaların açıklanması türlü yaratmalarda;	literatura tekstlerinin temalarını, baş ideyalarını belli- etsin; başka tekstlerin temalarinnan, baş ideyalarinnan yaraştırsın;

	baş ideyalarından yaratmak;		
3.5	iki karakteri yaratıp, karakteristika yapmak;	- karakterleri yazdırmak: moral hem fizik durumlarını; - karakterlerin karakteristika yapılmasında dialogun kullanılması; - epika hem lirika karakteri;	Türlü kolaylıkların yardımından karakterlere karakteristika yapsın; baş hem ikincil karakterleri ayırtın;
3.6	Yaşamak paallıkları kendisine okumayı iletmek; yaratmalarda etika hem kultura paallıklarını identifikaşyalamak (tanımak, bellietmek); analiz yapmak becermelerini yaşamakta uygun kullanmak	- literatür tekstlerinde etika hem kultura elementleri; kendi bakışını açıklamak;	Kendisine okumayı iletin; analiz yapmak becermelerini yaşamakta uygun kullanın;

**4. Yazmak becermelerinin kazanılmasında gagauz dili normalarını uygun hem adekvat kullanmak.
(yazmak sınışlarını oluşturmak)**

	<i>Speşifika kompetenşiyalar</i>	<i>İçindekilär</i>	<i>İş hem kantarlamak çeşitleri</i>
4.1	Bilgilär hem becermeklär kendi bakışını takrirdä açıklamak;	- bakışını argumentlemek; karakterleri yazdırmak;	Türlü tekstlär okusunlar, temalarını yazsınlar; öz fikirini açıklasınlar;
4.2	verilmiş temaya görä takrir yazmak;	- yazıda kendi fikrini, duygularını açıklamak; - fikirlemä, yazdırma tekstlär; - oluşların, karakterlerin yazdırılmasında dil, stil kolaylıklarını kullanmak; - plan kurmak; işletmek;	verilmiş temaya görä takrir yazsın; tekstlerin planını kursun; işletsin;
4.3	orfografiya, punktuatşiya normalarını dooru kullanmak; gramatika kurallarını esaba almak;	- işliklerin diişilmesi şindiki, geçmiş, gelecek zamannarda; - tekstlerin sintaksisä görä dooru kurulması; - fikrin açıklanmasında işlikli hem iştennik, haliştennik formalarını kullanmak;	yazıda katlı işlikleri dooru kullanın; tekstlerde işliklerin zamannarını identifikaşyalsın, analiz yapsın; iştennik hem haliştennik çevirtmelerinde durguçluk nişannarını dooru

		- orfografiya hem punktuatiya printipleri ištennik hem halištennik lafčevirtmelerindä;	kullansın;
4.4	Yaşamak paalılıkları türlü yaratmalar havezlän kurmak; kendi bakışını açıklamak	- türlü tekst tipler;i tekst stilleri;	farklı temalara görä yaratmalar kursun, işlii, işliin formalarını kullansın; sözünü zenginnetsin.

VIII KLAS

1. Farklı komunikativ situatıyalarında sözlü informaııyayı kabul etmök. (seslemök sınışlarını oluşturmak)

	<i>Speııfika kompetenııyalar</i>	<i>İçindekilär</i>	<i>İş hem kantarlamak çeşitleri</i>
1.1	Bilgilär hem becermeklär işidilmiş tekstlerin içindekiliini adekvat kabul etmök, sözlü informaııyasının öz fikirini, baş ideyasını, temasını, strukturasını, işlemin ilerlenmesini annamak;	- sözlü informaııyasının öz lafları; - monolog: yazdırma, informaııyalı tekstlär; - türlü temalara görä dialoglar;	okunmuş tekstlerin tiplerini belli- etsinnär, baş ideyasını, temasını, strukturasını, özelliini açıklasınnar;
1.2	aazdan tekstlerdä işlikli hem nonverbal (başka tip sözleşmök) elementlerini ayırtmak;	- aazdan sözdä nonverbal elementleri; - lafetmektä nonverbal elementlerinin kullanılması;	nonverbal elementlerini adekvat kullansınnar; işlikli hem nonverbal elementlerinin özelliklerini açıklasınnar;
1.3	işidilmiş tekstin leksika-gramatika özelliklerini esaba almak;	- halk lafetmesindä literatura normalarından ayırtmak; - halk lafetmesinin özellikleri; - sözlü informaııyasında sintaksis ilişkilerini esaba almak: sadä cümlelerin sintaksisi, subyekt, predikat; cümlelerin ikincili payları: bellilik, tamamnik, hallık;	sözdä literatura normalarını dooru kullansın; cümleleri sintaksisä görä dooru kursun;
1.4	tekstlerin intonaııa hem stilistika özelliklerini diferentııyalamak (ayırtmak): emoııa renginä görä, okumanın hızlılına hem okumak kuvedinä görä;	- türlü stildä tekstlär; - stilistik elementleri,	türlü stildä tekstleri okumaa becersinnär, stilistika analizini gerçekteřtirsinnär;

1.5	yazdırma, annatma hem fikirlemä tekstlerin plannarını kurmak;	- türlü tekst tiplerinin problemları; - sadä hem katlı planın strukturası	tekstlerin içindekilinä sadä hem katlı plan kursunnar, annatma, yazdırma hem fikirlemä elementlerini kullansinnar;
1.6	personajlara karakteristika yapmak; moral durumnarını belli-etmäk;	- personajların moral hem fizik durumnarı; personajları yaratmak;	metodları, çalımınarı kullanarak, personajlara karakteristika versinnär
1.7	Yaşamak paalılıkları işidilmiş tekstin etika hem estetika paalılıklarını duysun;	- literatūra hem başka tekstlerdä etika hem kultura elementleri; kendi bakışını açıklamak;	kendibaşına okumayı ilerletsin; analiz yapmak becermelerini yaşamakta uygun kullansın;

2. Monolog hem dialog situaşiyalarında aazdan sözdä gagauz dilini uygun hem adekvat kullanmak.

(lafetmäk sınışlarını oluşturmak)

	<i>Speşifika kompetenşiyalar</i>	<i>İçindekilär</i>	<i>İş hem kantarlamak çeşitleri</i>
2.1	Bilgilär hem becermeklär verili temaya görä annatma, yazdırma hem fikirlemä tekst kurmak;	- monolog: annatma teksti, yazdırma teksti, argumentli tekst; - fikirini açıklayıp, yaratma kurmak; dialog proşesindä kendi bakışını açıklamak; - personajlara karakteristika yapmak; -işlendirmäk; - kendi bakışını argumentlemäk; - bir cümleyi ya fikiri devam etmäk;	monolog hem dialog kurmaa becersin; dartışmalarda kendi fikirini serbest açıklasın;
2.2	aazdan sözdä gagauz dilinin leksika normalarını kullanmak	- lafın öz hem kıynaş maanası, ikincili maana; - sinonimnär, antonimnär; omonimnär, çokmaanalı laflar; -neologizmaların hem arhaizmaların dooru kullanılması; - frazeologiya konstrakşiyalarının sözdä kullanılması; - sözdä yannışlıkların doorudulması;	sinonimnerin, antonimnerin, omonimnerin yardımınnan sözünü zenginnetsin; tekstlerdä çokmaanalı laflara analiz yapsın; omonimneri hem çokmaanalı lafları ayırtsın; işidilmiş tekstlerdä yannışlıkları bulsun hem doorutsun; frazeologizmalarlan sözünü zenginnetsin;

2.3	lafetmektä sintaktiksis ilişkilerini dooru kullanmak;	<ul style="list-style-type: none"> - bölünmüz lafbirleşmelerin çeşitleri; sadä cümlelerin strukturası; sadä cümledä topika; - lafların arasında sintaksis baalantıları: uzlaşmak yamanmak, kullanmak; subyektin hem predikatın arasında baalantı; -sadä cümlelerin baş payları hem ikincili payları; - bir başpaylı cümlelär; - dar hem geniş cümlelär; 	lafbirleşmelerinä analiz yapsın; gagauz dili cümlelerinde predikat tiplerini identifikaşiyalasın (tanısın, bellietsin); bir baipaylı cümleleri tanısın hem kullanabilsin; dar hem geniş cümleleri dooru kullansın;
2.4	annatma hem yazdırma elementlerini kullanarak, publişistika stilindä tekst kurmak,	publişistika silindä tekstlär, sadä cümlä, bölünmüz lafbirleşmelär;	iki ya bir başpaylı cümleleri kullanarak, publişistika stilindä tekst kursunнар;
2.5	Yaşamak paalılıkları dialogta aktiv pay alsın, gagauz dilindä lafetmää istediini göstereyin, söz kulturasını kullansın;	<ul style="list-style-type: none"> - türlü kolaylıkların yardımınнан sesleyenlerin dikatını çekmäk; -sesleyenleri meraklandırmak; 	meraklı informaşiya bulsun, yaratsın;

**3. Literatura hem nonliterar tekstlerinin analiz gerçeleştirilmesindä tematika, stilistika kolaylıklarını kullanmak.
(okumak sınışlarını oluşturmak)**

	<i>Speşifika kompetenşiyalar</i>	<i>İçindekilär</i>	<i>İş hem kantarlamak çeşitleri</i>
3.1	Bilgilär hem becermeklär literatura hem başka tekstleri tanımak, literatura yaratmalarının (eserlerinin) janralarını identifikaşiyalamak (tanımak, bellietsin), literatura terminlerini aklında tutmak;	<ul style="list-style-type: none"> - annatma tekstlerinin strukturası; lirika tekstlerinin strukturası; - tekstä oluşların hronologiya sıralı; - artistik kolaylıkları (alegoria, metafora, giperbola, epitet, fonetika tekrarlamaş, yaraştırmak, tekrarlamaş, antiteza); -teksttä kimi lafların kıynaş maanası, -şiiirin struktura elementleri: ritmika (urguların sıralanması); rifma (sıraların sonunda ses ya kısım uydurulması); 	epika hem lirika yaratmalarına (eserlerinä) analiz yapsın; lirika geroyunun epika geroyundan farkını açıklasın; analiz yapmaktä artistik kolaylıklarını kullansın; onnarı tekstlerde identifikaşiyalasın (tanısın); lirika yaratmalarının (eserlerinin) strukturasına analiz yapsın; nonliteratura (başka tekst tipleri), tekstlerinin stillerini tanısın;

		- epika, lirika, dramatika yaratmaların (eserlerinin) özelli; - nonliteratura (başka tekst tipleri) tekstlär;	
3.2	tekstleri duygulu hem demekli okumak; öz fikirini annamak; tekstlän işlemäk;	-epika, lirika, dramatika tekstlerinin öz fikiri; - oluşların özelli;	tekstleri duygulu okusun; temasını öz fikirini süjetini açıklasın;
3.3	Literatura tekstlerinin süjetini açıklamak, logika-semantika fragmentlerä bölmäk, fragmentlerin aralarında baalantıyı göstermäk;	- literatura tekstlerinin süjeti, strukturası, epizodları;	tekstleri logikayca fragmentlesin, tekstin içindekiliini açıklasın;
3.4	literatura yaratmalarının struktura komponentlerini, artistik kolaylıklarını duymak; morfo-sintaktiks kategorialarını esaba almak; sözün zenginnetmäk yollarını izlemäk;	-cümlä paylarının hem cümlelerin teksttä demekli; koyulma laflar hem cümlelär; - arhaizmalar, neologizmalar; - kurulu laflar, katlı laflar; - literatura tekstlerindä stilistika elementleri; artistik kolaylıkları; dildä zenginnetmäk kolaylıkları;	tekstlerdä artistik kolaylıklarını bulsun; analiz yapsın; dilin zenginnetmäk yollarını bellietsin; literatura yaratmalarında arhaizma laflarını tanısın;
3.5	Yaşamak paalılıkları kendibaşına okumayı ilerletmäk; yaratmalarda etika hem kultura paalılıklarını identifikaşyalamak (tanımak, bellietmäk);	- literatura hem nonliterar(düil literatura tekstlär) tekstlerdä etika hem kultura elementleri; kendi bakışını açıklamak;	kendibaşına okumayı ilerletsin; yaratmalarda etika hem kultura paalılıklarını identifikaşyalasın (tanısın);

**4. Yazmak becermelerinin kazanılmasında Gagauz dili normalarını uygun hem adekvat kullanmak.
(yazmak sınaşlarını oluşturmak)**

	<i>Speşifika kompetenşiyalar</i>	<i>İçindekilär</i>	<i>İş hem kantarlamak çeşitleri</i>
4.1	Bilgilär becermeklär hem sintaktiks konstrukşiyalarını kullanarak, türlü tip tekstlär kurmak;	-sadä cümlä, cümlä payları (subyekt, predikat; bellilik, tamamnik, hallıklar); - predikat tipleri, adlıktan predikat; - sadä cümlelerin çeşitleri: iki, bir baş- paylı cümlä;	cümlä paylarına (subyekt, predikat; bellilik, tamamnik, hallıklar) sintaksis analizini gerçekleştirsın; dooru yazmak için morfologiya hem sintaksis kurallarını kullansın;

4.2	tekst kurulmasında morfo-sintaksis normalarını kullanmak, punktuatıya kurallarını esaba almak;	<ul style="list-style-type: none"> - sadä cümlä, cümlä payları (subyekt, predikat; bellilik, tamamnik – doorudan hem kıynaş tammanık, hallıklar - er hem zaman hallıkları, nıcelik, nekadarlık, sebep, neet hallıkları); - cümledä laf baalantıları: yamanmak, kullanmak; - gagauz dili predikatın tipologiyası, adlardan predikat, adlardan predikatların afiksleri; - bir başpaylı cümlelär; - morfosintaktiksis bilgilerini yazmakta dooru kullanmak; 	<p>cümlelerä sintaktiksis analizini gerçekteştirsin; cümlelerin baş hem ikincili paylarını ayırtın; lafbirleşmelerinä analiz yapın; bir başpaylı cümleleri klasifikasiyalasın; gagauz dili predikatlarını identifikasiyalasın (tanısın, bellietsin); adlardan predikatların kurulmasına dikat etsin, afikslerini bellietsin;</p>
4.3	argumentli tekst yaratmak;	<ul style="list-style-type: none"> - argumentli tekstin strukturasını; - problemasını bellietsin; çıkış yapmak; -törlü temalara görä dartışmalar; 	kurulu tekstlerdä fikir baalantıları olsun; tekstleri strukturayca kursun: kompozitiya, oluşların ilerlemesi, kulminațiya, çıkış;
4.4	Yaşamak paahlıkları gramatika normalarına görä dooru yazmaya sınaşmak hem yaşamakta kullanmak.	- orfografiya printipleri; sözü yazıda yannışlıksız kullanılması (takrir yazmasında, fikirini açıklamasında, kiyat yazmasında h.b.)	yazıda gagauz dilinin gramatika normalarını dooru kullansın; tekstlerdä yannışlıkları tanısın da doorutsun;

IX KLAS

1. Farklı komunikativ situațiyalarında sözlü informațiyayı kabul etmek. (seslemek sınaşlarını oluşturmak)

	<i>Spețifika kompetențiyalar</i>	<i>İçindekilär</i>	<i>İş hem kantarlamak çeşitleri</i>
1.1	Bilgilär hem becermeklär törlü tip tekstlerin içindekiliini dikatlı seslemek, sözlü informațiyasının öz fikirini, baş ideyasını, temasını, strukturasını, işlemin ilerlenmesini annamak;	<ul style="list-style-type: none"> - sözlü informațiyasının öz lafları; - monolog: yazdırma tekstlär; - törlü temalara görä dialoglar; 	okunmuş tekstlerin tiplerini bellietsinnär, baş ideyasını, temasını, strukturasını, özelliini açıklasın;
1.2	aazdan tekstlerdä işlikli	- aazdan sözdä nonverbal	nonverbal elementlerini

	hem nonverbal (başka sözleşmek tipi, mimika, jest) elementlerini ayırtmak;	elementleri; - lafetmekte nonverbal elementlerinin kullanılması;	adekvat kullansınlar; işlikli hem nonverbal elementlerinin özelliklerini açıklasın;
1.3	işidilmiş tekstin leksika-gramatika özelliklerini esaba almak;	- literatūra normaları; - halk lafetmesinin özellikleri; - sözlü informaşiyasında sintaktiksis ilişkilerini esaba almak;	sözdä literatūra normalarını dooru kullansın; cümleleri sintaksisä görä dooru kursun;
1.4	okunmuş teksti adlamak, plan kurmak, tekstin problemasını belli-etmek;	- türlü tip tekstlerin problemları; - sadä hem katlı planın strukturası	tekstlerin içindekiliinä sadä hem katlı plan kursun
1.5	personajları identifikaşalamak, karakteristika yapmak; moral durumnarını belli-etmek;	- personajların moral hem fizik durumnarını; personajları yaraştırmak	metodları, çalımnarı kullanarak, personajlara karakteristika versin
1.6	Yaşamak paahlıkları uygun komunikativ davranış durumunda seslemek printiplerini kullanmak, informaşiyanın kabul edilmesindä meraklandıını göstermek;	- grupada işlärkän, başkasını dikatlı seslemek; - monologta ya dialogta ideyaları hem argumentleri kabul etmek; - dialogta aktiv pay almak, fikirini serbest açıklamak;	grupada işi kullansın; dialog, monolog sözünü kursun;

**2. Monolog hem dialog situaşiyalarında aazdan sözdä gagauz dilini uygun hem adekvat kullanmak.
(lafetmek sınışlarını oluşturmak)**

	<i>Speşifika kompetenşiyalar</i>	<i>İçindekilär</i>	<i>İş hem kantarlamak çeşitleri</i>
2.1	Bilgilär hem becermekläär monolog sözünü dialog sözündän ayırtmak; dialog dartışmalarında aktiv pay almak;	- monolog: annatma teksti, yazdırma teksti, argumentli tekst; - fikirini açıklayıp, yaratma kurmak; dialog dartışmalarında kendi bakışını açıklamak; - personajlara karakteristika yapmak; - kendi bakışını argumentlemek;	monolog hem dialog kurmaa becersin; dartışmalarda kendi fikirini serbest açıklasın;

2.2	aazdan sözdä gagauz dilinin leksika-gramatika normalarını kullanmak	<ul style="list-style-type: none"> - öz hem kıynaş maana, ikincili maana; - sinonimnär, antonimnär; omonimnär, çokmaanalı laflar; -neologizmaların dooru kullanılması; - sözdä yannişlıklarının doorudulması; 	Sinonimnerin, antonimnerin, omonimnerin yardımınnan sözünü zenginnetsin; tekstlerdä çokmaanalı laflara analiz yapsın; omonimneri hem çokmaanalı lafları ayırtсын; işidilmiş tekstlerdä yannişlıkları bulsun hem doorutsun;
2.3	lafetmektä sintaktiksis ilişkilerini dooru kullanmak;	<ul style="list-style-type: none"> - lafbirleşmelerin çeşitleri; cümlelerin birsoy payları; bütünleştirici laflar; koyulma laflar, danışmaklar; -sadä cümlä; katlı cümlä; - cümlä paylarından cümlä hem sadä cümlelerdän katlı cümlä kurmak; - baalayıcılar hem ilişkilik laflar katlı cümledä; - Durguçluk nişannarı (Punktuaşıya) 	lafbirleşmelerinä analiz yapsın; sadä cümlelerdän katlı cümlä kursun; baalayıcıları hem baalayıcı lafları kullansın; intonaşıyaylan sözünü açıklasın, durguçluk nişannarını kullayıp
2.4	kendi fikirini açıklayıp, personajların moral durumnarını yazdırmak	- personajlarının moral hem fizika durumnarı; personajları yaraştırmaq;	metodları, çalımnarı kullanarak, personajlara harakteristika versin
2.5	Yaşamak paahlıkları dialogta uygun ilişkilär kurmak; kendi fikrinin açıklamasında sesleyenlerin dikatını çekmek;	<ul style="list-style-type: none"> - türlü kolaylıkların yardımınnan sesleyenlerin dikatını çekmek; -sesleyenleri meraklandırmak; 	meraklı informaşıya bulsun, yaratsın;

**3. Literatura hem nonliterar tekstlerinin analiz gerçeleştirilmesindä tematika, stilistika kolaylıklarını kullanmak.
(okumak sınışlarını oluşturmak)**

	<i>Speşifika kompetenşıyalar</i>	<i>İçindekilär</i>	<i>İş hem kantarlamak çeşitleri</i>
3.1	Bilgilär hem becermeklär literatura hem nonliteratura (başka tekst tipleri) tekstlerini tanımak;	<ul style="list-style-type: none"> - annatma tekstlerinin strukturası; lirika tekstlerinin strukturası; - teksttä oluşların hronologiya sıralı; - artistik kolaylıkları (alegoriya, metafora, 	Epika hem lirika yaratmalarına (eserlerinä) analiz yapsın; lirika geroyunun epika geroyundan farkını açıklasın; analiz yapmakta artistik kolaylıklarını kullansın; onnarı tekstlerdä

		giperbola, epitet, fonetika tekrarlaması, yaraştırmak, tekrarlamak, antiteza); -teksttä kimi lafların kıynaş maanası, -şiirin struktura elementleri: ritmika (urguların sıralanması); ölçü, rifma (sıraların sonunda ses ya kısım uydurulması- epika, lirika, dramatika eserlerin özelli; - nonliteratura (başka tekst tipleri) tekstlä: publişistika, ofişial-izmetçilik stilindä tekstlä;	identifiķařıyalasın (tanısın, bellietsin); lirika yaratmalarının (eserlerinin) strukturasına analiz yapsın; türlü tekstlerinin stillerini tanısın;
3.2	tekstleri duygulu hem demekli okumak; öz fikirini annamak; tekstläni iřlemäk;	-epika, lirika, dramatika tekstlerinin öz fikiri; - oluşların özelli;	tekstleri duygulu okusun; temasını öz fikirini süjetini açıklasın;
3.3	teksti lologika semantika fragmentlerinä bölmäk; fragmentleri adlamak;	- literatura yaratmalarının semantika strukturası; - planın strukturası;	Tekstleri fragmentlerä bölsün; plan kursun; herbir fragmenti adlasın;
3.4	literatura tekstlerinin temalarını, baş ideyalarını belli- etmäk; başka tekstlerin temalarından, baş ideyalarından yaraştırmak	- temaların, baş ideyaların açıklanması türlü yaratmalarda;	literatura tekstlerinin temalarını, baş ideyalarını belli- etsin; başka tekstlerin temalarından, baş ideyalarından yaraştırsın;
3.5	iki personajı yaraştırıp, karakteristika yapmak;	- personajları yazdırmak: moral hem fizik durumnarı; -personajların karakteristika yapılmasında dialogun kullanılması; - epika hem lirika personajı;	Personajlara karakteristika versin; kendi bakışını açıklasın;
3.6	literatura yaratmalarının struktura komponentlerini, artistik kolaylıklarını duymak; morfo-sintaksis kategoriyalarını esaba almak; sözün zenginnetmäk yollarını izlemäk;	-cümlä paylarının hem cümlelerin teksttä demeklii; koyulma laflar hem cümlelä; - arhaizmalar, neologizmalar; - kurulu laflar, katlı laflar; - literatura tekstlerindä stilistika elementleri; artistik kolaylıkları; dildä zenginnetmäk kolaylıkları;	tekstlerdä artistik kolaylıklarını bulsun; analiz yapsın; dilin zenginnetmäk yollarını bellietsin; literatura yaratmalarda arhaizmaları tanısın;
3.7	Yaşamak paallıkları	- literatura hem nonliteratura	kendibaşına okumayı

kendibaşına okumayı ilerletmāk; yaratmalarda etika hem kultura paalılıklarını identifikaşiyalamak (tanımak, bellietmāk); analiz yapmak becermelerini yaşamakta uygun kullanmak	(başka tekst tipleri) tekstlerdā etika hem kultura elementleri; kendi bakışını açıklamak;	ilerletsin; yaratmalarda etika hem kultura paalılıklarını identifikaşiyalasın (tanımak, bellietmāk);
--	---	--

**4. Yazmak becermelerinin kazanılmasında gagauz dili normalarını uygun hem adekvat kullanmak.
(yazmak sınışlarını oluşturmak)**

	<i>Speşifika kompetenşiyalar</i>	<i>İçindekilär</i>	<i>İş hem kantarlamak çeşitleri</i>
4.1	Bilgilär hem becermeklär tekst kurulmasında dilin orfografiya, punktuatşiya, sintaksis kurallarını, printiplerini bilmāk hem dooru kullanmak;	-sadā cümlä, katlı cümlä; cümlä payları (subyekt, predikat; bellilik, tamamnık, hallık); dalsız katlı hem dallı katlı cümlelär (bellilikçi dallı cümlä, tamannıklı dallı cümlä , hallıklı dallı cümlä); - punktuatşiya nişannarının dooru kullanılması; - dooru yazmak için morfologiya hem sintaksis kurallarını kullanmak;	cümlä paylarına (subyekt, predikat; bellilik, tamamnık, hallık) sintaksis analizini gerçekleştirsın; dalsız katlı hem dallı katlı cümleleri (bellilikçi dallı cümlä, tamannıklı dallı cümlä, hallıklı dallı cümlä) tekstlerdā tanısın hem analiz yapsın; frazalarda baalayıcılarını hem punktuatşiyayı dooru kullansın;
4.2	türlü temalara görä tekst kurmak;	- yazıda kendi fikirini, duygularını açıklamak; - oluşların, personajların yazdırılmasında, dil, stil kolaylıklarını kullanmak; - plan kurmak; - tekstlerä komentariya yapmak;	verili temalara görä fikirlemä, yazdırma tekstlerini kursun, fikirini açıklasın; tekstlerä komentariya yapsın;
4.3	argumentli tekst yaratmak;	- argumentli tekstin strukturası; - problemasını belli- etmāk; çıkış yapmak; -türlü temalara görä dartışmalar;	Kurulu tekstlerdā fikir baalantıları olsun; tekstleri strukturayca kursun: kompozitşiya, oluşların ilerlemesi, kulminaşiya, çıkış yapsın;
4.4	Yaşamak paalılıkları gramatika normalarına	- orfografiya printipleri; sözün yazıda yannişlıksız	Yazıda gagauz dilinin gramatika normalarını dooru

görä dooru yazmaya sınaşmak hem yaşamakta kullanmak.	kullanılması yazmasında, açıklamasında, yazmasında h.b.)	(takrir fikirini kiyat	kullansın; yannışlıkları doorutsun;	tekstlerdä tanısın da
--	---	------------------------------	---	--------------------------

VII. Gagauz dilinin hem gagauz literaturasının genel üüretmäk tehnologiyaları

Tehnologiya teoriyaları XX-nci asirin ortasından beeri (bilim-revoluțiya vakıdında) bizim yaşamamızda genişän kullanılêrlar. Gumanitar üüretmesinin dä sferasına onnar girdilär. Onnarın arasında pedagogika üüretmesine dä.

“*Tehnologiya*” termini urum dilindän geler: techne – “incäzanaat”, “ustalık”, “becermäk”. Gumanitar üüretmesine bakarak, tehnologiyaların kullanılması metodikaya karşı gitmeer, bilim gibi olarak, ama üüretmeyi bir incäzanaat gibi gösterer, angısına görä üüredici läüzüm bilsin türlü-türlü metodları hem kolaylıkları, uşaklara üürenmäk materialını vermää deyni. Bundan kaarä, büünkü lişeylerdä bu tehnologiyalar şindiki insan topluluun yaşamasında türlü informativ sistemalarına görä bir eni “üüretmäk süretini” göstererlär, angıları gagauz dilinin hem literaturasının gagauz üüretmesindä üüredicilerä büyük yardım vereceklär. Büünkü gündä üüredici, incäzanaat içindekisinin speşifikasını bozmayarak, läüzüm şkola üüretmesinin büünkü tehnologiya başarılarını esaba alsın.

Belliedili seçilmiş tehnologiyalar işleerlär aşaaada verili printiplerä görä:

- üüredici lişeyistlerin literaturada ilerlemäk uuruunu, onnarın becermeklerini, intereslerini läüzüm esaba alsın;
- üürenilän tekstinin estetika özelliklerine orientir yapması;
- literatura üüretmesinin neetlerine hem standartlarına görä üüretmäk tehnologiyalarını seçmäk;
- urokların çeşitli tiplerine görä üüretmäk tehnologiyalarını seçmäk.

Lişey klaslarında gagauz dilinin üüretmesindä hem kognitiv, hem refleksiv, hem komunikativ çalışmak soyları teklif edilerlär.

Kognitiv soylarının aşaaada verili tipleri var:

- artistik faktların bellietmesi hem onnarın konkret literatura tekstinin işlemesindä maana annaması;
- yaratmanın istoriya-literatura hem belliedili asirin kontekstindä analiz yapması becermekleri;
- literatura teoriyasının bakışına görä çıkışların hem gipotezaların argumentaşıyası;
- kendibaşına okumaa deyni literatura yaratmaların hem kritika statyaların seçilmesi;
- toplanılmış hem kontrol edilmiş literatura materialların sistematisaşıyası;
- artistik olayların analizi.

Refleksiv (yaratıcı) soylarının bölä tipleri var:

- lişeyistlerin yaratıcı bakışların ilerlemesi;
- literatura yaratmasının analiz metodların bilmesi;
- literatura alayında yaratıcı davaları (yaratmalar, testlär, reşenziyalar, kritika statyaları, monologlar-fikirlemelär, eselär h.b.) ;
- bilim-araştırmacı karakterindä davalar (referatlar, tezislär, nasaatların hem haberlerin hazırlaması).

Üürenmäk soylarının bölä tipleri var:

- kişilärarasında dayanmak temelindä davranmakların kurulması;
- artistik tekstinin kolektiv analiz yapmasında dialogların, polilogların, polemikaların götürmäk becermekleri;
- verili literatura olayına avtorun pozışıyasını başka avtorların bakışlarınnan yaraştırması;
- kişinin farklı soşial yaşamasının hepsindä sferalarında aazdan hem yazılı literatura sözlerinin ilerlemesi.

VIII. Kantarlamak strategiyaları

Sonuçları kantarlamak

Kantarlamak, kurikulumun bölünmüz payıdır. Kantarlamak kazanılmış bilgileri, becermekleri bellietmää yardım eder. Kantarlamak olabilir: *uroon herbir etapında, temanın sonunda kontrol işi yada testlemäk, final (ekzamen), okul kontrol işi* (üüredici okul kontrol işini verer), *dışardan gelän kontrol işi* (Üüretmæk Bakannı kontrol işini verer), *aazdan (sözlü), yazılı*.

Kantarlamak neetlerinin strukturasının sonuçları budur:

Kantarlamak neetlerinin strukturası 3 komponenttän kurulu:

1. İş nicä gerçeklener (nicä?)

2. İşlerin uurlarını hem kriteriyalarını beellietmæk (nekadar?)

3. Becermeklär, angılarını üürenici läüzım göstereyin (ne?)

1. **Variantlar** bu türlü strukturalarla açıklanêrlar: *ilk okumaktan sora (eni tekst), yazılı, sözlü, tekstin temelindä, kullanıp tablişayı, resimi* (yada başka yardımcı kolaylıkları).

2. **Başarıların kriteriyaları** olabilirler:

a. **sayısı** – *şifraların* yardımınan (konkret zaman içindä yada cevabın uzunluğunda), *proşentlerin* yardımınan gerçektiriler. Örnek: *5 minut, 25%, 6 sıra, 7 cümlä, 0,5 sayfa h.b.*

b. **kalitesi** – örneklär: *dooru, açık kısa, hronologiya sıralında, baş ideyaları sıralayıp, alfabet sıralında h.b.*

Kantarlamak metodları

1. *Tradişional*

- yazılı (test, sınışlar, diktant)

- sözlü

- ekzamen

- kontrol işi

2. *Alternativ*

- üürenicinin becermeklerini notalamak (faydalı informaşıya veriler, gerçektirmää deyni kantarlamak fişası, kontrol etmæk listesi).

- *Portfolio*. Uroktan dışarı türlü metodların yardımınan kazanılmış rezultatları hem denemekleri kaplêr. Üürenicinin individual işini kontrol etmää yardım eder.

- *Aaraştırmak*. Bilgilerin yaratıcılığını kullanmaa yardım eder. Bir urokta konkret sınışların tamannanmasını izler. Individual hem grupta gerçektiriler (referat, kendibaşına iş h.b.)

Test tipleri

Sınış (item) = soruş + bekleyän cevap

1. Alternativ seçimni sınış:

- Üürenicilär iki alternativadan dooru cevabı ayırêrlar: dooru – yanlış (diil dooru), dooru – yanlış, oluş – fikir.

- Cümleyi oku. Dooru cevabın bukvasını *G* yuvarlak içinä al. Cevap dooru diil sä, *F* bukveyi yuvarlak içinä al.

G F Şiirin „Zamannärsın evim” autoru St.Kuroglu.

- Cümleyi oku. Oluş realsaydı, bukveyi *O* yuvarlak içinä al. Oluş bir fikir açıklarsaydı, bukveyi *F* yuvarlak içinä al.

O F *Yok istoriya halksız, nicä halk istoriyasız*

- Cümleyi oku. Cümleinin ikinci payı ilk payının dooru olduunu açıklarsaydı, bukveyi *D* yuvarlak içinä al. Yanlışsaydı, bukveyi *Y* yuvarlak içinä al.

D Y *Baalayıcı, kendi başına söz payıdır.*

1.2. Çiftli sınış

- İki direciktä verili informaşıyayı uygun erleştirmää teklif eder.

Örneklär:

- Okçazların yardımınan adlıkları *A* direciktän nişannıkların *B* direciktän birleştire.

- B direciktän yaratmaların adlarına A direciktän avtorlarını bul. Okçazlan birleştir.

A
N.Baboglu
S.Kuroglu
D.Tanasoglu
T.Zanet

B
„Kismetliyim”
„Ekmek için söz”
„Mumnar saalık için”
„Bucak, Bucak...”
„Uzun kervan”

A direciktän lafların B direciktän sinonim çiftlerini bulun. Okçazlarlan birleştirin.

A	B
1. gelmää	1. uzaklaşırmaa
2. biyaz	2. söz
3. savmaa	3. varmaa
4. laf	4. ak
5. ük	5. beygir
6. at	6. aarlık

Nota: Cuvapların sayısı ikinci direciktä taa çok läüzim olsun.

1.3. Birkaç cuvaplı (variantlı) sınaş.

- Bir cümlä (fikir) hem birkaç variant cuvap veriler. Üürenci dooru variantı seçer. Örnek:

- Dooru cuvabı yuvarlak içinä al:

Aşaadaki lafbirleşmelerindä izafet konstruktiasını bul:

A. Eşil kırlar

B. Üçär üürenici

C. Av eri

D. İşlemää sever

Nota. Cuvap konkret läüzim olsun.

2. Cuvap açıklamak elementlerinnän sınışlar

2.1. Kısa cuvaplı sınaşlar

- Üürencilerä cümleyi doldursunnar teklif ediler. Örneklär.

Gagauz halkı Hederlez yortusunu nezaman kutlêêr? _____

Gagauz halkının senselä kökleri _____

2.1. Strukturalı soruşlar.

- Strukturalı soruş birkaç biri-birinä maanayca baalı soruşlardan kurulu.

- Temellenip tekstin temasına, soruşlara cuvap ediniz.

3. Açık cuvaplı:

3.1. Problemaları çözdürmök sınaşları.

- Problemaları çözdürmök için neetlär:

- Problemayı annamak;

- Problemayı çözdürmää deyni önemli informaşıyanın kazanılması;

- Gipotizaların (bakışların, fikirlerin) kurulması hem analizi;

- Problemayı çözdürmää deyni metodların açıklanması;

- Kısa raportun kurulması kazanılmış rezultatlar için;

- Genelleştirmök (çıkışlar).

Model: Bakışlarını açıklayıp, üüredici üürencilerä cümleyi-problemayı çözdürsünnär teklif eder. Deyecez, *Naturanın korunmaması, dünnä katastrofasına getirir* – cümlä-problema.

3.2. Serbest cuvap (esse kurulması).

- Üürenciyä serbest cuvaplı (diil strukturalı esse) ya da birkaç variantlı cuvap (strukturalı esse): soruş, plan, resimnär h.b. kursun teklif ediler.

Strukturalı esse (denemä)

Kural:

İtem (sınış), angısı üüreniciyâ birkaç koyulu daavaya görâ serbest cuvap kursun teklif ediler.

Sonuç:

1. Analiz, sintez hem becermeklerin/bilgilerin kullanılması.
2. İdeyaların açıklanması.

Tipologiya:

1. Sınırlı cuvaplı esse, konkret kaç laf oldunu, sıra, paragraf açıklamasınnan.
2. Geniş içindekili esse, konkret zaman içindâ.

Bibliografiya

1. Bankova İ., Marinoglu F. Ana Dilindâ (diktant toplumu 5 -11 klaslar için)
2. Arnaut T. Gagauzum bucaktır yerim. Ankara. 1994.
3. Baboglu N. Bir öküzümüz var. Çevirdi T. Tahiroglu. Kişinev, 1984.
4. Baboglu N. Güz çiçekleri. Seçmâ yaratmalar (şiiirlâr). Kişinev: Pontos. 2003.
5. Baboglu N. Publiştistika yazılarından. Kişinev, 2000.
6. Baboglu N. Baboglu I. Gagauz literaturası. Hrestomatiya 7-nci klaslar için. Kişinev: Ştiința, 1997.
7. Baboglu N., Baboglu İ. Gagauz literaturası: Hrestomatiya 7-9 klaslar için. Kişinev: Ştiința. 1987.
8. Baboglu N., Babogl İ. Gagauz literaturası. Hrestomatiya 10-11 klaslar için. Kişinev: Ştiința, 1987.
9. Baboglu N. Mumnar saalık için. Kişinev: Basım evi Ana sözü, 1989.
10. Çimpoş L. Duygu Başçası. (şiiir toplumu).
11. Filioglu V. Ha, tutunalım kol-kola. Okulda üürenicilerâ peet toplumu. Komrat, 2004.
12. Filioglu V. Can sızıntısı. Peetlâr, poyemalar. Kişinev, 2005.
13. Gagauz Dili hem Literaturası 5-nci klas. Ştiința.
14. Gagauz Dili hem Literaturası. 6-nci klas, Ştiința.
15. Gagauz Dili hem Literaturası. 7-nci klas, Ştiința.
16. Gagauz Dili hem Literaturası. 8-nci klas, Ştiința.
17. Gagauz Dili hem Literaturası. 9-ncu klas, Ştiința.
18. Gagauz Dilindâ control işleri 10-uncu – 12-nci klaslara. Komrat, 2008.
19. Gagauzça-Rusça-Romınca sözlük. Chişinău: Pontos, 2002.
20. Kara Çoban D. Seçmâ yaratmalar. Türk kültür ve sanatları örtek önetimi. Ankara, 2004.
21. Köcâ S. Var neyâ yaşamaa. Kişinev, 2004.
22. Kösä M. Gercik yerim. Şiiirlâr. Tiraspol, 1996.
23. Kösä M. Gülümsemâä diil günâa. Tiraspol, 1996.
24. Kösä M. Düşünmeklâr: peetlâr. Komrat, 2000.
25. Kuroglu S. Kauş avaları. Stihlar. Kişinev, 1977.
26. Kuroglu S. Kızgın çiiilar Kişinev: Kartea moldoveneaska, 1974.
27. Kuroglu S. Üüşek kuşlar. Stihlar. Kişinev, 1977
28. Yalancı P. Sünmaz yıldızlar. Şiiirlâr. Kişinev: Huperion, 1995.
29. Zanet T. Dramaturgiya (yaratma pyesalar hem çevirmelâr). Kişinev, 2006.
30. Zanet T. Akar yıldız. Şiiirlâr. Kişinev, 1998.
31. Vasilioglu K. Bucak dannarı. Chişinău: Ştiința, 2007.
32. Vasilioglu K. Olimpiada. Chişinău: Ştiința, 2007.
33. Базовый куррикулум. Нормативные документы. Chişinău: ТІРСМ 1998.
34. Бабоглу Н. Бужак ежеллери. Кишинев, 1979.
35. Бабоглу Н. Тарафымын пеетлери. Кишинёв: Литература артистикэ, 1988.
36. Богданова О. Методика преподавания литературы. Москва, 1995 .
37. Булгар С. Дев адамын оолу. Масаллар. Кишинев: Литература артистикэ, 1989.
38. Булгар С. Жан пазары. Кишинев, 1988.
39. Гуцу В., Кришан А. Проектирование базового куррикулума. Методическое пособие. Кишинев, 1998.
40. Чеботарь П. Жана йакын. Кишинев: Литература артистикэ, 1989.
41. Чеботарь П. Гагаузская художественная литература. Очерки. Кишинев, 1992.
42. Чимпоеш Л. Дастанный эпос гагаузов. Кишинёв, 1987.
43. Дьячук И. Избранные произведения о гагаузской литературе. Комрат, 2003.
44. Кара Чобан Д. Азбука открытий. Стихи. Кишинев, 1989.
45. Филиоглу В. Ыыл кушаан корафлары. Кишинев, 1985.

46. Кеся М. Кысмет. Кишинёв: Литература артистикэ, 1973.
47. Кеся М. Топраан үрек дүүлмеси. Кишинёв: Литература артистикэ, 1983.
48. Танасоглу Д. Адамын ишлери. Кишинев, 1969.